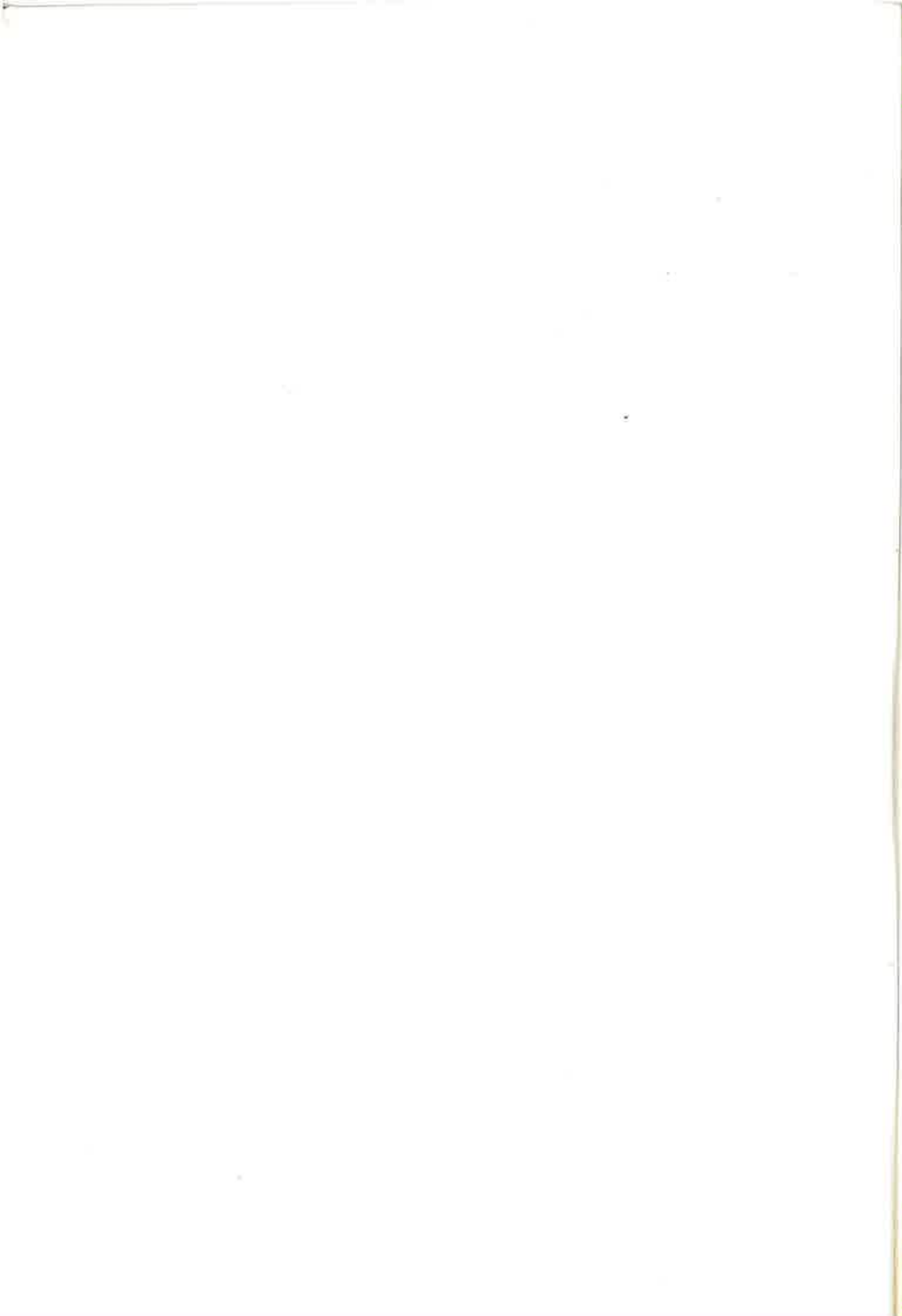

Nika Wextê Huyayîşî yo

Wate

NIKA WEXTÊ HUYAYÎŞÎ YO

Kitab: 35
Folklor: 3
Nika Wextê Huyayîşî yo

Çape: Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi, C Blok.
No: 239 Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 613 12 11

İstanbul, 2008
Redaktekerdox: M. Malmîsanîj
Edîtor: Deniz Gunduz
Mizanpaj: Deniz Gunduz
Xebata qapaxî: Minife Yıldızhan
ISBN: ???

Adrese:
Vate Yaynevi
Katıp Mustafa Çelebi Mah.
Tel Sok. No: 18 Kat: 3 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212-244 94 14
E-posta: kovaravate@yahoo.com

Ev weşan bî alikariya Fona Çandî ya Kurdî hatiye çapkîrin.

TEDEYÎ

TI MÊRDE KENA?.....	7
ÇEKÊ KÎMYAYÎ.....	7
TI BI PEREYANÊ ZAFAN SE KENÎ?.....	8
ALÎ-QARŞÎ.....	8
ALO.....	9
EKE CÎRANÎ WINA ÎDARE KENÊ.....	10
CULIXA MI KÎ GOŞ NANA SER!.....	10
NAYE BERE JÛYÊDE BÎNE BÎYA!.....	11
WÎ AME!.....	12
EZRAÎL, AMERIKAN, TIRK Û KURD.....	12
XORTO ŞOREŞGER.....	13
EZ ZÎ LEZBÎYEN A.....	14
FILÎT Û DEMÎREL.....	15
QET ŞOFORO ÎNSAN NIXEBITÎYENO?.....	19
HEYWANÊ KEYÎ.....	19
EZ BEHSÊ EGÎTÊ TO KENA.....	20
EZ NIWENA!.....	20
EZ ZÎ NIZANA.....	21
TI ZAF BERMAYA?.....	22
GEWEZE.....	23
MI YEW KIŞT!.....	23
PÎ Û LAJ.....	23
DE INA RAY TI ŞUE PÊNÎ.....	24
KURRÎ Û HER.....	24
MEKTUBI.....	25
QEY MERD?.....	26
HEŞ Û MELŞE.....	26
MYERIK Û MÎRÇIK.....	27

KUT EKÛN ÛNÎ DÛNÎ MILÎ TU VER O.....	28
INA BUE LIG RA CA MEN DA.....	29
RIZO EMBAR.....	30
GAZ ESTO?.....	34
ŞERTÊ MISILMANÎYE.....	34
XIZIRÊ PIRDÊ SURÎ.....	35
TI MERDA YA?.....	36
BÎZDE GAZ KOVIKÎ YOKTUR HAMA KOVIKÊ GAZÎ ESTO.....	36
SEN KEÇÎ OLSAN!.....	37
ŞEY TAN VANO "PÎRÎ BERZE ZOPEYAN VER".....	38
NAVŞAQ.....	39
WARÊ ÇELKERÎ DE BELA KIZILAN.....	40
ŞIMA DANÊ MI RO NÊDANÊ MI RO.....	40
QIJIKE Û LUYE.....	41
YA XIZIR, YA MIHEMED, YA ALÎ!.....	41
TIRKÎYA MIN KE MEBÎYÊNÊ.....	42
PÎR Û TALIBA BIAÇILE.....	43
ROJEYÊ ÎMAMAN.....	44
XORTO DILAWER.....	45
MIN VA "MAST".....	47
GULA NÎRÎ RA.....	50
GELO NO HÛMAY HEMA ZÎ WEŞ O?.....	51
HÛMAY Û PÊXEMBER ÇIYÊ YEWBÎNAN Î?.....	51
Ê A DELE BERE YENÊ.....	52
TO EBI MOZIK DA MI, EBI GA MI RA BIGÎRE.....	52
TANSÎYON.....	53
MÊMANANÊ KE MEYWEYÊ XO WERDÎ.....	54
ŞÊR DEKEWTO BIRR.....	54
RAYDAYÎŞ.....	55
MUZE Û DÎYARBEKIRIJÎ.....	56
ŞÊXO ZURKER.....	56

DÎYARBEKIRIJO XAS.....	58
MELA NESREDDÎN Û ZÎYAFET.....	59
ÎLMÊ SÎYASETÎ.....	60
TIRBA ŞÊXÎ.....	61
BEHSÊ HERÎ.....	62
TI KE ASMÊNÊ HOTÎNE RA WA.....	63
MI TO RÊ HEWNÊ DÎYO.....	64
DESMAJÎ MI ÇIN Û.....	65
SENEATÎ HER ÇÎ ESTO.....	65
ASÎMON DIRRÎYO, BAVÎ ŞÛ BIDERZÛ.....	66
HEVAL.....	67
ÇENÊ YI LEQÊN.....	68
MELA.....	69
KALIKÎ MI VATÊN.....	70
LÎ MI RA NÎVÎN.....	70
DADÊ MI MERDA.....	71
WA VENG NÎŞERO KIÇÎ.....	71
RÎŞWET.....	72
BUNDA SÛÇ Û GUNA MI ÇÎ YE?.....	73
NAN Û DO.....	74
HERF HERFTIR, URF URFTIR.....	76
BI ENO RÎYO SÎYA.....	77
TO EZ ZAF ECIZ KERDA, YA MI TI ZAF KUWA?.....	78
HUSO DERDEWER.....	79
NAMÊ MI FERZ O.....	81
JU DOLIMA BÎNE.....	83
NE FÎL O NE GERGEDAN O!.....	83
KERR, KOR Û RUT.....	84
ŞUŞEYÊK ŞERAB!.....	85
EZ CARAN ŞINA UCA?.....	85

Fiqrayê ke nê kitabî de yê, verê kovara Vateyî de
vejîyabîy.

TI MÊRDE KENA?

Rojê merdimê (mordemê) nêweş keweno (kuno), vengâ cinîya xo dano, vano:

– Cenîkî, bê îta (tîya) ronîşe.

Cinîya ey (ci) yena nişena ro, mêrik vano:

– Kênê (çênê), ez ke rojê bimirî ti bermena (berbena)?

A vana:

– Ti çi qisey kena? Ez senî (se) nêbermena? Mêrik vano:

– Ma ez ke bimirî ti mêrde kena? Vana:

– Mi va “ez bermena”, mi nêva “ez xê a”!

Arêkerdax: Firat Çelker

ÇEKÊ KÎMYAYÎ

Verê cengê (herbê) Îraqî yê emserî, rojê rojnamegerî (gazetecî) biyê top, serekê Dewletanê Yewbîyayeyanê Amerika George W. Bushî ra persan pers kenê, o zî cewab dano. Rojnamegeran ra yew (ju) vano:

– Birêz Bush, şima timûtim vanê “Seddâm Huseynî dest de çekê kîmyayî (sîlehê kîmyasalî) estê”. Şima kotî (kure) ra zanî?

Bush bi vengêde berz cewab dano, vano:

– Ez senî (se) nêzanena? Ê çekê kîmyayî ma rotî bi (be) ey. Hîna (hona, hema) pereyê înan (dîne) nêdê, deyndar ê. Faturaya înan zî ma de esta!

Arêkerdax: Firat Çelker

TI BI PEREYANÊ ZAFAN SE KENÎ?

Rojê yew (ju) amerîkan, yew cihud (yahudî), yew tirk û yew kurd ênê têlewe (yenê têhet), yewbînî (jubînî) ra pers kenê vanê:

– Eke zaf (xeylê) pereyî to dest kewê, ti bi nê pereyan se kenî/kena?

Amerîkan vano:

– Ez erd de yew (ju) xêze ancena. Şona xêze ser û pereyan erzena hewa. Pereyê ke kewtî (ginayî) xêze ser, ez dana şarî, ê bînî ê min ê.

Cihud vano:

– Ez yew dayîre ancena. Kewena (kuna) werteyê dayîreyî û pereyan erzena hewa. Pereyê ke kewtî (ginayî) zereyê dayîreyî, wa şarî rê bê, ê bînî ê min ê.

Tirk vano:

– Ez pereyanê xo bi (hebe) lastik pêt girê dana û erzena hewa. Eke înan (ci) ra çiyê xelisiya ra û çiya bi, wa şarî rê bo, ê bînî ê min ê.

Kurd vano:

– Gelê birayan! Ez pereyanê xo kena (dekena) lepê (lapa) xo, lepê xo kena ya (akena); eke çiyê şarî ra vêşî (zî-yade) mend wa mi rê bo.

Arêkerdax: Firat Çelker

ALÎ-QARŞÎ

Hetê Dêrsimî de yew (jû) grûba çepgîr (solcu) a tirkan kewta mîyanê (wertê) dewan. Berpîrsiyarê grûbe dewijan

keno top, wazeno ke înan rê propaganda bikero. Dewijî benê top. No vecîno yew kemere (kerra) ser, dest keno qîsayanê xo. Serê qesa "olîgarşî", binê qesa "olîgarşî". "Olîgarşî" ha "olîgarşî".

Dewijî na çekuye (kelîme) ra çiyê fam nêkenê. Yew dewij ey ra perseno, vano:

– Bira, ti bi Heqî (Homayî) kena, no Alî Qarşî kam o, Alî Qarşî? Ti zof (zaf) qalê dey (ey) kena feqet ez nê qe nas nêkena. Ala (hela) ti mi rê vaje, no kam o?

Arêkerdox: Firat Çelker

ALO

Ap Hesenê Xalitî yew dewijê Gimgimî yo. Rojê xortî mîyanê (wertê) A dewe de bîyê top, xo rê mucul bene. Ap Hesen şono leyê (lê) xortan, selam dano bi înan (ci) û pers keno, vano:

– Şima zanenê telefon de qeyî vanê "Alo"?

Xortî vanê:

– Wulahî nê (ney), kotî (ça) ra bizanîme. Ap Hesen vano:

– Veng dawo vato "Ebubekiir!", veng nêvecîyo. Vato "Usmaan!", veng nêvecîyo. Vato "Emeer (Umer), reyna veng nêvecîyo. Daye (aye) ra dime veng dawo vato "Aloo!". Dotî ra cuwab do ci, vato "ha!". Îşte aye ra telefon de vanê "Alo".

Arêkerdox: Firat Çelker

EKE CÎRANÎ WINA ÎDARE KENÊ

Ap Cafer yew dewij o. Rojê cinîya (cenîya) Ap Caferî gî-neno piro mirena. Xêlê waxt vêreno ra. Der û cîran, merdimê ey (mordemê dê), dewijê ey qayîtê halê Ap Caferî benê, xêlê muteesîr benê; vanê "No nîya nêşono, Ap Caferî re zewaj şert o". Rojê merdimê ey benê top, şonê leyê Ap Caferî, vanê:

- Merdî de nêno merdiş. Xêlê wext o ke cinîya to merda. Nîya nêbeno, bê xo re bizewijîye; bê cinî keye (çe) nêbeno.

Ap Cafer agêreno (cêreno) bi merdimanê xo ser, vano:

- Eke cîranî wina (nîya) îdare kenê ez qeyî bizewijî?

Arêkerdox: Firat Çelker

CULIXA MI KÎ GOŞ NANA SER!

Rojê yew merdim (jû mordem) bazar de gêreno (cêreno), nîyadano ke dûkanê de hawo papaxanê roşenê. Şono wayîrê dûkanî ra pers keno:

- Fiyatê nê papaxanî çiqa yo?

Wayîr ke fiyatî ey ra vano, mêrdek (mêrik) nê fiyatî tayê (tenê) zêde vînen; coka tê sere nêkenê. Mêrdek vejîno şono keye (çe) ra culixa (çuluxa, huliya, qaza) xo ano, wayîrê dûkanî ra vano:

- Ez wazen ke na culixa xo biroşî.

Wayîrê dûkanî fiyato zaf şenik (tay) nano pira. Mêrdek vano:

- Çira fiyatê papaxanê to wina (nîya) zêde yo, çira fiyatê culixa mi wina şenik o?

Wayîrê dûkanî vano:

– Papaxanê mi qesey keno!

Mêrdek hêrs beno vano:

– Ma culixa mi kî (zî) goş nana ser!

Arêkerdax: Firat Çelker

NAYE BERE JÛYÊDE BÎNE BÎYA!

Dewêda Gimgimî de yew cinîke (cenîke) esta, namê xo Movet a. Kêna (çêna) Amika Movete waşt, veyve kenê. Roja veyveyî xwendî amey, Amika Movete wazena înan rê şogîş (sogis) bikero (pesê serebirno), venga birayê xo Usênî dana. Ap Usên vejîno êno, Amika Movete vana:

– Bira bê şîme jû (yew) bize sere bibirnîme.

A û Ap Usên urzenê ra şonê gome. Bizê pê gêne (cênê), erzenê bi erd (hard). Ap Usên kardî erzeno bi vileyê (milê) bize, tayê birîno, zorê Ap Usênî nêşono bi bize; bize urzena linganê xo ser, zerreyê gomeyî de şona o sere û êna no sere.

Hetê ra gonî şona hetê ra mal (pes) keweno (kuno) tê-mîyan. Bena kale-kala malî. Amika Movete birayê xo ra hêrs bena, vana:

– Koro, koro, to malê mi tersna!

Ap Usên kî hêrs beno, vano:

– Nê nê o..., na bize kî zê to şîrret a! Naye bere jûyêde (yewêda) bîne bîya!

Arêkerdax: Firat Çelker

WÎ AME!

Dewêda Gimgimî de rojê yew merdim nêweş keweno (kuno), derba merdene de beno, zerreyê cile de beno. Merdimê (mordemê) xo, der û cîranê xo dorme der ê; mêrdek (mêrik) zerreyê cile de tim (her sate) vano:

“Wî ame! Wî ame!”

Însanê ke dorme der ê wina (henî) fam kenê ke Gângêr (Ezraîl) ameyo ganê (canê) ney gêno, no aye ra vano “Wî ame”. O ke vano “Wî ame! Wî ame!”, nê vanê: “Xêr ame! Xêr ame! Çiman ser ame!”

Nîyadanê ke boyêda zaf pîse kewte zerre. Merdimanê ey ra yew hêrs beno, urzeno ra (wardeno) û vano:

“Bêrê ma şîme! No kelp nê mireno, nawo binê xo de keno!”

Arêkerdox: Firat Çelker

EZRAÏL, AMERIKAN, TIRK Û KURD

Rojê juyo (yewo) amerîkan, juyo tirk, ju kî (zî) şarê ma ra merdene der ê. Ezraîl êno ke canê înan bigêro (bicêro). Nîne ra vano:

– Qese yan kî persê xuyo pêyen vace.

Amerikan vano:

– Ezraîlo muhterem, ti zanena (ti zanî) ke zonê ma îngilîzkî her hetê dinya de mebo kî xêlê cayan de êno qesêkerdene. Perskerdena mi na wa: Çi taw (key) îngilîzkî her cayê dinya de êno qesêkerdene?

Ezraîl vano:

- Hona da-des serrê binî.
Naye ser ra amerikan berbeno (bermeno), vano:
- Ez nêvîna, ez nêvîna!
Daye ra dime tirk Ezraîlî ra pers keno, vano ke:
- Ey Ezraîl, ti kî zanena ke 150 milyon însan nika tirkî qesê keno. Şarê dewletanê tirkan kulu (heme, pêro) tirkî qesê kenê. Persa mi a wa ke, tirkî çi taw beno zonê dinya?

Ezrail vano:

- Ma vacîme 100 serre ra dime.

Tirk berbeno û vano:

- Ez nêvîna, ez nêvîna!

Dore êna kurdê ma, vano:

- Ap Ezrail, zonê ma zonêde bindest o. Ez wazena ke bimusê, zonê ma çi taw beno azad? Şarê ma kî çi taw serbest zonê xo qesê keno?

Nafa kî Ezraîl berbeno, vano:

- Ez nêvîna, ez nêvîna!

Arêkerdox: Firat Çelker

XORTO ŞOREŞGER

Demê Cunta (12. 10. 1980) ra raverî yew (jû) dewa Gimgimî de xortê beno. Xort şoreşgerêde (dewrînciyêde) zaf adirîn beno. Timûtîm şono dewan, dewijan rê propaganda keno. Qe çiyê ra çiman nêkuno. Dewijî tersenê, vanê:

- Xorto delal, çiyê ke ti vana, rind vana hama dewlete esta, esker esto; ma tersenîme.

Xort vano:

- Esker çik o? Ma naye ra dime eskerî ra nêterse-nîme!

Xêlê dem derbaz beno, cunta êna, esker operasyonan kenno. Esker hertim erzeno dewan ser. Rojê êno esker erzeno dewa xortê ma kî ser. Camêrdan kenê top. Werte ra xortan kenê cîya, bi rêze danê xortan ro. Xortê mayê şoreşgerî rê kî yewê (jûyê) sey (zê) dêvî kuno. Eskero dêv pîne (paşkil) dano bi piştîya xortê ma ra, xort hama rû ser şono re hard. Hard de kî xêlê kuyene (kutiş) weno.

Beno mixurbê şandî, esker şono. Dewijî ênê lewê xortê ma, vanê xorto, to naye ra ravêrî nîya nîya vatêne. Yew (jû) eskerî pînê dê to ro, ti şîya vilêşoriyê hardî bîya!

Xortê mayo şoreşger vano:

– Gelê apan (datan), ez nêzana çutman berzêrî!

Arêkerdax: Firat Çelker

EZ ZÎ LEZBÎYEN A

Rojê unîversîte de yew telebeyo dewij yew kêneke vî-neno. Na kêneke zaf weş bi ey şona, wazeno ke aye reyde embazîye bikero.

Naye ra şono kêneke het û aye ra vano:

– Ez wazeno to reyde embazîye bikero.

Kêneke vana:

– “Olmaz.” (Nêbeno.)

Lajek vano:

– Çi rê nêbeno?

Kêneke vana:

– Ez lezbîyen a.

Lajek, semedo ke manaya “lezbîyen”î nêzano, biney (tenê, tikê) fikirîyêno, dima kêneke ra vano:

– Lezbîyen çi yo?

Kêneke vana:

– Yanî ez kênekan ra hes kena.

Lajek zî vano:

– Eke wina yo ez zî lezbîyen a, xora ez zî kênekan ra hes kena.

Arêkerdox: Turgut Ersoy

FILÎT Û DEMÎREL

Çewlîg ra yew merdim beno, ti ra vanî Zaza Filît. Zaza Filît Îstanbul di Camî Ayasofya paweno, yew merdim halî xo di yo. Heta ke (ki) serekkomarî (reîsîcumhûrî) Fransa Jacques Chirac yeno Tirkîya kes Filîtî nisinaneno (nêşinasneno). Rojêk (ruejêk) serekkomarî Fransa Jacques Chirac yeno Tirkîya û wazeno Camî Ayasofya zî ziyaret bikiro. Chirac Ayasofya di gêreno, mîmarî Ayasofya temaşe keno, ûniyeno heykelan ra. Filît zî ho (ha) heykelan het pay ra vinderte yo. Chirac senî ke (sinî" go) çim gineno Filîtî, her (wir) di polanê (quelanê) xo keno a û ver bi (ba) Filîtî vazdeno, vano:

– Waay Filît! Ti îta di çi gêrenî? Filît vano:

– Ooo Jacques, ti?

Chirac û Filît varar şinî yewbînan ra, herkes heyret maneno. Chirac gêreno a, vano:

– Ez û Filît ma embazê (umbazê) verên î. Wexto ke (waxti go) ez hama serekkomar nibîbiya, Filît ma het xebitîyaynî. O (wi) çiftligê ma di maraba bi, ey (yi) ma ri zaf ardim kerd.

Xebatkarê wezîriyeya karanê teberî ca di hal îdare kenî, vanî.

– Mosyo (Monsieur) Filît xebatkarî rêxistinê muhafezekerdişî yo. O gurê xo zaf hol keno, baweriyê ma bi ey zaf a. Ma wazenî mukafat bidî Filîtî.

Chirac zaf memnun beno û têpiya gêreno a, şino. Herkes dar û domarê Filîti di yeno pêser (pyeser). Ti ra persenî:

– Yaw ti Chiracî ça (kotî, kura) ra sinasnenî?

Filît vano:

– La yi niva?

Ê (yi) vanî:

– To qey (qê) cuwa ver ma ra niva?

Filît vano:

– Zaf muhîm o?

Bînate ra yew mudet vîyerenî ra, herkes Chiracî xo vîr a keno. Na rey (ray) serekdewletî Amerîka Bill Clinton yeno Tirkîya. Clinton zî wexto ke Ayasofya di gêreno, eynî sey (sê) Chiracî wexto ke çim gînenî Filîtî, polanê xo keno a û ver bi Filîtî şino, varar şino Filîtî ra, vano:

– Waay Filît! Ti hê (ha) tîya di yî?

Filît vano:

– Waay Bill, ti?

Bill Clinton gêreno a, vano:

– Ez hama newe bîbîya avûkat, yew gurê Filîtî kewt (kot) mi, o ame mi het. Mi deway ey giroti. A dewa verêne bî ke mi qezenc kerdi.

Herkes şaş maneno. Wexto ke Clinton şino, ê Filîtî ra persenî vanî:

– Yaw ti Clintonî ça ra sinasnenî?

Filît vano:

– Çi serê şîma bidecnî, wexto ke ez xuert (xort) bîya, ez şîya Amerîka. Amerîka di yew gure ame mi sare. Perê mi çîniye bî, mi xwi ri yew ebukato (avûkato) newe dî, bye-tecrube bi la ma dewa qezenc kerdi. Cuwa pê ez ameya

Tırkiya, îta di biya bekkî, wi (o) zî bi serekdewletê Amerika.

Ê vanî:

– Yaw to qey hetanî ewro (êr) ma ra niva? Filît vano:

– Yew dewa muhîmi nîya.

Ancî (hanc) bînate ra gelekî wext vîyerenoy, yew roje (ruej) Borîs Yeltsîn yeno Ayasofya. O zî wexto ke yeno Filîtî ver, vindeno, vano:

– Heval (embaz), nameyê to Filît nîyo?

Filît vano:

– Ê, ez Filît a.

Ancî Filît û Yeltsîn varar şîni yewbînan ra. Yeltsîn şîno, şarî ucay Filîtî ra perseno:

– Yaw ti Yeltsînî ça ra sinasnenî? Filît vano:

– Mi xuertê (xortîya) xwi di binê komunîstê kerdi, Yeltsîn zî mi o wext sinasna.

Ê vanî:

– Yaw to qey niva?

Filît vano:

– Ehend muhîm nîyo, ez zaf însanû sinasnena, ez kûm vacî kûm nivacî?

Mudirî muzî hêrs (yers) beno, vano:

– Ti nika (inkê) vanî “Ez Demîrelî zî sinasnena, Demîrel embazî min o”.

Filît vano:

– Ooo, Demîrel zaf hol umbazî min o. Mudir vano:

– Zur mekiri!

Filît vano:

– Ti wazenî ma biceribnî. Mudir vano:

– Temam ma biceribnî. Rojê şeme Demîrel şîno Çewlîg, uca qisey keno. Ma zî şîmi Çewlîg, ma vîni hela (dê) Demîrel to sinasneno yan nê (nye). Filît vano:

– Temam, ma şîmi.

Mudir û muawînî xo û Filît rojê yewşeme şan (şûn) di nişenî otobus û şinî Çewlig.

Wextî qiseykerdişî Demîrel yeno Meydanî Cumhûriyetî. Demîrelî hema (huma) dest bi qiseykerdişî xo nikerdo, Filît mudir û muawînî ra musade wazeno û hetî Demîrelî ra şino. Polîsî verî niverdanî Filît şiro (şuero) Demîrelî het la Filît goşî înan (guêş yini) di çiyêk vano, naye ser ra polîsî Filîtî vera danî, Filît şino Demîrelî het.

Mudir muawînî xo ra vano:

– Nêbo no (ini) Demîrelî zî bisinasno! Muawîn vano:

– Nizana, hela ma binê (biney) bipawî.

Bineyna cuwa pey (pê) yew pêli kuwena mîyanî şarî, herkes wazeno Demîrelî vîno. Demîrel bi (pa) Filîtî ya vecîyeno kursî (kulsî) ser. Mudir ûnîyeno muawînî xo ra, muawîn ûnîyeno mudirî ra. Tabî Filît zî çimanê xo çarneno ke mîyanî qelabalixî di mudirî xo vîno.

Demîrel dest bi qiseykerdişî keno, Filît goşî Demîrelî di vano:

– Ti qiseykerdişî xo dewam biki, mudirî ma kewt, ho erdi di yo; ez biûynî (biewnîya) dê se bîyo.

Filît kursî ra yeno war, mîyanî qelabalixî ra bi zor (pê zuar) xo resneno mudirî xo. Mudir ho erdi di yo, xo ra şîyo. Filît vano:

– Yaw se bi Mudir Beg? Muawîn vano:

– Mudir beg xo ra şî! Filît vano:

– Ez Demîrelî het di dîya, ayay ra xwi ra şî.

Muawîn vano:

– Nê, aye ra nê. Pey ma di di hebî turîstê almanî bî; wexto ke ti bi Demîrelî ya vecîyay kursî ser, înan va “Yaw oyo (owi) yew Filîtî ma yo, la o merdimo şîşman kam o?” O wext mudir kewt erd, xo ra şî!

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

QET ŞOFORO ÎNSAN NIXEBITÎYENO?

Çewlîg (Bingöl) di, yew firmaya otobusanê bînatê (mabênê) bajaran di, her şofor yew leqeba xo bena. Yew roj yew raywan (rîyûn) telefon keno, perseno vano:

– Êr (ewro) seet heşt di, yondes di û hîrye di kam şofor şino Xarpîyet (Xarpêt)?

Merdimo ke (ki) firma otobusan di xebitêno vano:

– Seet heşt di Dîk, seet yondes di Luy, seet hîrye di zî Qertal şino Xarpîyet.

Raywan vano:

– Bira, firmaya şima di qet şoforo însan nixebitîyeno?

Arêkerdox: Seyîdxan Kurij

HEYWANÊ KEYÎ

Kurdîstan di însanê bê dîplomaya dibistane (ilkokul) zaf ê. No semed ra însanî teber ra kuwenî (kewenî) îmtîhan ke dîploma bigîrî. Yew îmtîhanê teberî yê dîplomaya dibistane di no pers yeno perskerdiş:

“Namê des heywananê keyî binusîyenê.”

Îmtîhanbiyayoxan ra yew merdim cewab nuseno: “Yew mêşna, yew bize û heşt tenê mangeyî”.

Arêkerdox: Seyîdxan Kurij

EZ BEHSÊ EGÎTÊ TO KENA

Dewan di bi awê (owkê) deran a yegan (hêgan) û baxçan aw danî.

Yew dewi di semedî aw (owk) ra Seîd cîranî xo di fek gîyêno pîye (munaqêşe keno). Nê (inî) fekpîyegirotişî ser o Seîd kiye ra tîfingî xo geno û nano cîranî xo ya, cîranî xo kişeno. Dezay Seîdî Remzan zi nê kiştişî vînenno.

Cendirmey Seîdî tepişenî, erzenî hepîsxane. Seîd dezay xo Remzanî şahad mojneno (muecnenû ra). Rojê (ruejê) mehkima hakim Remzanî ra vano:

– Goreyê (guerê) îfadê Seîdî, to diyo no kiştiş senî (sinî) biyo. De ma ri (rê) sere ra vaci, senî bi?

Remzan vano:

– Wilay hakim beg, Seîdî ma tîfing girot na mîyanî çîmanî mêrikî (mîyêrik) ya. Seîdî ma pê yew darb a mêrik vist ra.

Seîd vano:

– Yaw Remo, to se kerd? To ez perîşan kerda, to ez veşnaya!

Remzan vano:

– Yaw ti se vanî? Vengî xo bibirni, ez behsê egîtê (egî-tîya) to kena. Wa herkes bizano ke dezay pê yew darb a cîran vist ra. Wa herkes bieşnawo û bizano ke dezay mi çi egîto!

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

EZ NIWENA!

Yew roj (ruej) şan di dewarî (diwarî) dew yeno keye

(kiye) la mangay Xal Egîti nîna keye. Xora yew mangay Xal Egîti ya. No semed ra wi zaf qehrîyeno, wurzeno we gêreno mangay xo.

Xal Egît nata şino, weta yeno, dar (dor) û domarê dew gêreno, miyanî yegan (hêgan) ra, miyanî mergan ra gêreno la manga nivînenno. Egît xêlyek qehrîyeno, sînîr beno la yewna çare nivînenno; gêreno a, hetî keyî ya şino. Wi riye (raye) ra raştî yew darê miryer (mirwêre, dara muriye) yeno. Xo bi xo vano "Mi manga nidî, qe nî ez binê miryan (mirwan, muriyan) bûrî û cuwa pê hêdî-hêdî şuerî (şirî) keye". Xal Egît şino darê miryer ser û çend miryan weno. Na helî (game) di yew heş zî şino darê miryer ser. Egît gilo serîn a heş zî gilo bîn a, biyexeberê (bêxerberê) yewbînan herkes miryaya hol vîcneno û weno. Heş mirya tira (cira) keno û şewqî aşm ver ra ûnîyeno (nîyadano) mirya ra, dê senîn (sinîn) a. Xal Egît vano qey yew merdim ho mirya dano yi. Wi hêrs (yers) beno, bi (ebi) sînîr a û bi yew vengo zaf berz a vano:

– Ez niwena!

Heş senî ke nê vengî eşnaweno, tersanê xo ver gineno erd ri (ro), mireno.

Xal Egît hê verî şaş beno maneno la cuwa pê dar ra yeno war û şino dewijan ra vano:

– Hê bêrêni bivîneni, mi yew heş kişt!

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

EZ ZÎ NIZANA

Rojê ûmartişî însanan (nûfus sayımı) karmend (memur) yew qijî (domanî) ra perseno vano:

– Namê to çi yo?

Qij vano:

– Laser.

Karmend vano:

– Ti çend serre yî?

Laser vano:

– Ez nizana.

Karmend vano:

– Senî? Senî ti nizanî ti çend serre yî? Laser vano:

– Ti raşt persî ez zî şaş biya menda apo (dato). Wexto ke (waxti go) ez bermena, pî mi û maya mi vanî “Ti bî camêrdo pîl, ti nişermayenî ti bermenî?”. Wexto ke ê (yi) semedî gêrayîş a şînî yew ca, ê mi ra vanî “Ti mîye (mey), ti qijkek î”. Ez zî nizana ez camêrdo pîl a yan ez qijkek a.

Arêkerdox: Seyîdxan Kurij

TI ZAF BERMAYA?

Yew roj yew embazê (umbazê) mayê Xezal yena keyeyê înan, a (ya) û mayê Xezal qisey kenî. Na heli di Xezal bermena, qet nivindena. Embazê mayê aye (yay) vana:

– Vengî xo bibirni, mebermi. Bermi însanan keno pîs. Xezal vana:

– Xalê, qey (qê) ti zaf bermaya?

Arêkerdox: Seyîdxan Kurij

GEWEZE

Esmâ mekteb di zaf geweze ya. Pêroyê (pîyerê) mektebî çenê aye (yay) dest di eman kerdo. Yew roj malimî aye kaxiz a çî nuseno ke a (ya) bero bido pîyê xo. Esmâ pusula bena dana pîyê xo ke malimî tede nuşto:

– Kênaya to zaf geweze ya, mekteb di qet rehet kesî nidana. Pîyê Esmâ cewab dano:

– Ti biye maya aye vine!

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

MI YEW KIŞT!

Xal Mîrza dewî di vecîyeno serê yew qilê (tepeyê) berzî, bi tîfîngê xo azmîn di nişanê astaran gêno û nano pa.

Tesadufî a hel azmîn ra yew astare çîş (şuş) beno, ca bedilneno. Xal Mîrza vano:

– Aha, şîma dî? Mi yew kişt! La ez nizana vernî di gîna erdî ro yan peynî di.

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

PÎ Û LAJ

Rojêk yew merdim û lajî xo şînî camî. Yi nimac xo kenî qedênenî, pêni di dor yena duakerdişî. Muezzîn silawatan ûnû, tuzban ûncenû û destan xo kenû a, Hûmay (Heqî, Ellay) rî dua kenû. Tabî pîyerê cemaatî zî pa destanî xo kena a, dua kena û Hûmay ra çî wazena.

Mîyerik ûnîyenû cemaatî ra ke destî pîyerin hê akerdî

yê û pîyerin qirrikê xo qayme kerda, herkes Hûmay ra çî wazenû. Wi lajî xo ra vûnû:

– Biko, wirz we ma şimi, ehend insan çî biwazû ma rî xo ra taway (çîyekî) nimûnenû. Feqîr mi bidû kûmî, medû kûmî?

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

DE INA RAY TI ŞUE PÊNÎ

Kurdîstan di, bajarên di, bînatê mehlan û suki (zerreyê bajarî) di dolmuşî xebitîyênî. Şar pê inî ereban gêrenû. Rojêk yew dolmuş ha cay pawitişî (durak) di pawena, yew cîniyek şina cay şoforî di nişena rue û pawena ke şofor bîyerû dolmuş birûmû. Şofor yenû ke cîniyek ha qoltux yi di ronîştî ya, vûnû:

– Xalê, zehmêti xo ra şue pêni di rueniş; ez şofor a, ez ereba rûmena.

Cîniyek vûna:

– De ina ray ti şue pêni, pêni ra dolmuş birûm.

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

KURRÎ Û HER

Yew dewij şinû tirkan rê eskerîye kenû û yenû dewê xo, dewijanî xo ra vûnû:

– Ez eskerîye di zaf hol tirkî musawa. Şima inkê nameyê çinay mi ra persî ez ca di cewab dûna.

Yewna dewij vûnû:

– Ê hol o, madem ke ti tirkî weş musayî (bander bîyî) de vaji, tirkî di nameyê herî çî yo?

Wi vûnû:

– Eşek.

Dewij vûnû:

– Nameyê kurrî herî çî yo?

Wi binê (tikê, tanî) fikirîyênû* la nameyê kurrî nînû vîr, vûnû:

– Tirkî kurrî ra taway nivûnî heta benû gird, wexto ke bi gird yi ra zî vûnî “eşek”.

Arêkerdox: Seyîdxan Kurij

MEKTUBI

Yew dewi di yew merdim beno, nameyê nê merdimî Filît beno. Filît xo zanaye û wende zano. Dewijî zî Filîtî wende zanî. No semed ra, rojêk yew dewijî ri lajî ey (yi) ra yew mektubi yena, o (wi) mektubê xo ano dano Filîtî û vano:

– Kek Filît, na mektubi biwani, dê* laj se vano.

Filît mektubi nat* qeldeno* wet qeldeno, nieşkeno biwano. O dewijî ra vano:

– Qusurî mi meûyni, no nuşte nuşteyî bolugê* ma nîyo!

Arêkerdox: Seyîdxan Kurij

*bolugi: (tirkî de "bölük")

*dê: hela, hala,

*fikirîyayene: duşunmîş bîyayîş

*qeldeno: tadano, qelibneno

*nat: naşt

QEY MERD?

Yew dewij rojêk şino bajar, xo ri* binê çî-mî geno û gereno a* yeno dewê xwi. No merdim yeno binî dewi, yewna dewij şino vera ci, vano:

– Serê (sarê) to weş bo, pîy to dinyay xwi bedilnay.

Dewij vano:

– Halla halla! Pîy mi qey (qê) merd? Mi ci ri yew citaya lastikan girewti (giroti) û emserr xelê ma zî zaf hol bi. Mi na qet fehm nikerdi, eceba qey pî mi dinyay xwi bedilnay?

Arêkerdax: Seyîdxan Kurij

HEŞ Û MELŞE

Vûnî payîzî melşe* şinû kuwenû zerrey guesî* heşî heta wisar. Benû wisar, melşe guesî heşî ra yenû teber; nişenû lewey pirnikey heşî ya, vûnû*:

– Ez ha şin, xatir bi (bû) tu, Hûmay tu ra razî bû.

Heş vûn*:

– Qey xatir bi mi, Hûmay mi ra razî bû?

Melşe vûn:

– La payîzî ez ûmeya kota* zerrey guesî tu. Mi mîn* pirçî tu di xwe (xwu) kerd germin, heta bi wisar. Hîn wisar

*gereno a: agêreno

*gues: goş

*kota: kewta

*melşe: vizik

*mîn: mîyan

*ri: rê, rî

*vûn: o vano

*vûnû: o vano

ûme, teber biyû germin, dinya biya ruaşni*. Ez ha şin, xatir bi tu.

Heş vûn:

– Şû tu rî oxir bû. Mi nye ûmeyîşi tu ra tawey* zûna, nye şiyayîşi tu ra tawey zûna!

Arêkerdoxe: Xezala Şarîkî

MYERIK Û MÎRÇIK

Zimistûnî yew merdim ho (hew) ser bûnî ya vor* erzenû. Seg* vor erzenû, yew mîrçik kuwena binî vor, binî vor di mûnena. Myerik*, mîrçik binî vor ra vecenû, benû dûnû cinîyê xwe, vûn:

– Cinîyek, hû ina mîrçik biger*, poc, ma şûn d' weni.

Cinîyek, mîrçik gena, ruçiknena, ser adir yo (di) nûna çêlû ser.

Cinîyek pîze niweş (niweşê qicî) bena. Tûm* yê kuwenû de, vûna “Dey* ez yew pirûn buwerî (buwirî) çê* pêşa* nîyû nipêşa”. Cinîyek yew pirûn mîrçik wena, di pirûn, hîrye pirûn wena, mîrçik qedîyena. Benû şûn, myerik yenû kîye, vûn:

– Cinîyek, tu mîrçik pot?

Ya vûna:

– E, mi pot.

*çê: derey, hela; gelo, eceba

*çêle: çeyle

dey: derey, direy; hela

*myerik: mêrik

*pêşa: pewjîyaya

*ruaşni: roşne

*seg: seke

*tawey: teba, tewa; tawê, teway, toyê;

çiyekî

*ti biger: ti bigîre

*tûm: tam

*vor: vewre

Myerik vûn:

– La ha ça? Di biya ma buwerî!

Ya vûna:

– Mi werd, qedîye.

Wi vûn:

– Pîyor*?

Ya vûna:

– E pîyor.

Myerik vûn:

– Pîyor, pîyor, pîyor?!

Û pê* d' şinû, ginenû erd ri; xereqyenû (xwe ra şinû).

Arêkerdoxe: Xezala Şarîkî

KUTEKÛN ÛNÎ DÛNÎ MILÎ TU VER O

Vûnî ew* mihal* kûm* bişini Tûnst¹, tûnsticû melqatik* neyni pa. Yew myerik vûn “Dey ez zî şîr Tûnst, tûnsticî sinî* melqatik nûnî min a?”.

Myerik ûn* yew qatlix kincûn gewezû û paç sipîye* genû pira. Gijîk xwe şûne* kenû, puerrî* xwe qeyme* dûn

1. Tûnst yew mezrayê Palî ya.

*ew: o

*kûm: kam

*melqatik: leqami, lekmatiki

*mihal: wext

*pê: pey

*pîyor: pêro

*puerr: por

*qeyme: qayme

*sinî: senî, çitur

*sipîye: sipî

*şûne: şane

*ûn: ano

û yew citey solûn newûn kenû pay. Nişenû astuarey* xwe, şinû Tûnst.

Cinî tûnsticû zî verî çirrey awk* di ûmey* pyeser*, sitîl xwe eştî awk ver û hey qal kenî. Myerik şinû rasenû verî cinîyûn, sarey* xwe cenenû xwe ver; çig* yî pîyor cinî, eyb benû. Vûn:

– Way mi, cûmyerdî* şima hey itîya* di?

Yî* vûnî:

– Nîye*, cûmyerdî ma itîya nîy.

Wi* vûn:

– La şî ça*?

Yew cinî vûna:

– Cûmyerdî ma şî kutekûn vecîn (vecenî), ûnî dînî milî tu ver o.

Arêkerdoxe: Xezala Şarîkî

INA BUELIG RA CA MENDA

Vûnî Seîd Arif yew rey şinû Zuexpa², key yew merdim di benû meyman*. Şûn d' hey kîye* di ruenişte yî, Seîd

2. Zuexpa yew dewê Palî ya.

*astuar: estor

*awk: awke

*cûmyerd: camêrd

*ça: kofî, kamca

*çig: çunke

*itîya: tîya

*kîye: keye

*meyman: mêmân

*nîye: ney

*pyeser: pêser

*sare: sere

*ûmey: amey

*wî: o

*yî: 1)ey 2)ê

ûnîyenû (ewnîyêno) çî ho çaqey yî wa leqenû. Benû pûncey* xwe ri, ûncenû* dîyar*, ûnîyenû tira eg* aspic* a, ha mîn muyûn ra yena dîyar. Eya* hel* wahar* kîyî ber kenû a, yenû zerre. Seîd wahar kîyî ra vûn:

– Dey bîye, bîye.

Wahar keyî vûn:

– Qey se bi?

Seîd aspic muecnenû* ci*, vûn:

– Ina* buelig* ra ca menda, lez ber ser rasni.

Wahar keyî vûn:

– Hûû, qeyî ina ê (ey) ma wa?

Seîd vûn:

– La ê şima nîya ê kûmî ya? Bûnî (biewnî) hama ha qeyme yena!

Arêkerdoxe: Xezala Şarîkî

RIZO EMBAR

Nameyê mi Rizo yo. Mi ra vanê (vûnê) Rizo Embar. Wexto ke “Embar” mevajîyo kes mi nas nêkeno. Eger şima vajî “No (ino) name ça ra vejîya?”, o wext ez şima rê meseleya ey vaja (vajî) ke şima bizanên Hakim Beg. Rojêk dewa ma ra yew embar zexîre gerek bişînê dewa bîne. Yew camêrdî xo rê erînabî. Embar texte ra bî. Lê (la) rayerê

*aspic: espije
*buelig: bolige
*ci: ey
*dîyar: cor
*eg: eke
*eya: a

*hel: game
*ina: na
*muecnayîş: mojnayîş, musnayîş
*pûnce: pance
*ûncenû: anceno
*wahar: wayîr

(raya) mabênê dewa ma û dewa mêrikî, bi şiyayîşe lingan (ningûn) hîre seatî antênê (ontênê). Mêrik yewo barî bî û serrê ey zî resaybî pancas. O semed ra nêşkaynî bierzxo xo şe, bero dewa xo. Ez sereyê şima zaf medejîn, kilm vaja.

Hakimî va:

– Leze vaje, ti çi vanî vaje, leze! Gureyê ma esto.

– Gureyê şima çi yo Hakim Beg? Karê şima no nîyo?

Bê ney (înê) çi karê şima esto?

Hakim hêrs bî û qarîya:

– Karê ma to kewto (koto)? Ti çi vanî vaje!

– Hêrs mebi Hakim Beg, ez derdê xo vaja ke ti bieskî hol (hewl) edalet vila bikirî. Camêrdê dewa ma ameyê pêser. Her sere ra yew veng vejîyêno. Çew (kes) nêzano kam vano se. Yewî va “Yew camêrd nêşkeno ney (inî) bi (pê) şalage bero heya dewa bîne?” Yewna camêrdî va “Lalaw çi esto? Ez eşkena bera lê karê mi esto. Ganî (gerek) ez şêra (şorî) gureyê xo”. Yewnayî va “Errik! To ancî (honcî) eşt ha! Ti bê nê (inî) embarî bere dewa bîne, karê toyê hîrê rojan ez kena!” Mêriko verên şermaya û vengê xo birna. Ez vejîyaya meydan, mi va:

– Ez eşkena nê embarî bera heya dewa bîne. (Rizayî tîya de destê xo da sîneyê xo ro û vengê xo berz kerd.) Dewijê ma pêro pê mi wuyay (huyay). Mi hema hêrsan ra embar eşt xo şe û ez kewta rayer. Mi embar berd dewa bîne û ez agêraya dewa xo, hê roj nêşîbî awan. Nameyê mi uca ra pey bîyo Rizo Embar.

Hakimî va:

– To hol kerd. Dest û lingê to medejî. Nika (înkey) bê meseleya esasî ser.

– Hakim Beg, ez sereyê to dejnena, ti qusurê mi ra meewnî (moyne). Dewa ma de tûyerî (darê tûyan) zaf ê. Baxçeyê ma zaf ê. Her ca hêşînayî yo. Awa kaşanê ma xuşena. Tûyeranê ma ra her yew ez vaja ha-ha di qasê na (ina) bîna ya, ti bawer bikere. Kokê înan (înê) zî qalîn ê.

Gilê înan benê hîra (hera). Dendikê tûyanê ma hendê na engiştâ (bêçika) min ê. (Riza engiştâ xo musneno.) Ma serê payîzi de tûyanê xo danê arê, dekenê lêyanê (lênanê) gir-dan û girênenê. Badê (barcî) dekenê parzenan. Şîreyê (awa) înan hîna girênenê, o wext şîre beno hest û beno aqît. Tirkî memleketê ma de estê, ê vanê "pekmez". Ma vanê "aqît". Hinkî (tayê) zî vanê "qutê". Ma emser çar meşki aqît vet. Mi şan de cinîya xo ra va:

– Cinîke (cîneke), ez siba şina (şona) suke. Di hebî meşkanê aqît bena roşena.

Cinîke zî va:

– Hol beno. Suke ra ma rê hinek (tikê) çî lazim o, înan zî biyare. Keyeyê ma de çî nêmeno.

Mi va:

– Cinîke, şalwaranê mi ra biewnî (boyne), şilabendê (şilamunda) înan biyo sist. Yewna şilabendî pa ke wa şalwarê mi pît (pêt) bê.

Cinîke va:

– Xora şilabendê to key pît biyo ke? Tim û tim sist o! Ez nêşkêna (nêşîna) her roje şilabendê to pît bikera!

Ez hêrs biya, mi çend hebî lapatî (lekmatî) day cinîke ro. Serê sibay mi di hebî meşkê aqît girewtî (gurefî) û ez niştâ (weniştâ) ereba, ameya suke. Mi her yew meşke bi yew destê xo tepîşte (girewte) û mi vernîya xo day cayê bazari. Variş zî hurdî-hurdî vareno. Ez hema nêreseya bazar şilabendê mi qerifiya û şalwarê mi ameyî war, kewtî miyanê (monê) linganê mi. Talih o yo ya, mi zî a roje ecele ra timanê xo pay nêkerdîbî. Tenê pirêno tenik mi ra bî.

Fekê meşkanê mi akerde bî, mi fekê înan tepîşt. Ez nêşkêna meşkan erd (hard) de rona. Ez şermayaya û rîyê mi bî sur. O wext cinîka mi amê mi vîrî. Mi zereyê xo de nengî (lengî) çinay. Şilîye zî varena, çarşi bêveng o. Yew camêrd ame pey mi de vindert (vinet) û va:

– Ya qutê ya q...!

Mi va:

– Wela hewle wela quwwete illa billahî eliyîl ezîm! Ez hêrs biya, qarîyaya û mi va:

– Bicehennemî tiya (îta) ra şo, pîso heram! Mêrikî hîna (reyna) va:

– Ya qutê ya q...!

Ez biya sur, areqê (ereqê) kewto miyanê çimanê mi. Awa serdine laşê (leşê) mi ra sey laserî şona. Ez kewta yew dame (dûm), nêşkena şêra (şorî) cayekî. Şalwarî kewtê miyanê linganê mi, ez nêşkena game bierza.

Çend hebî polîsî ewniyay (onîyay) ma ra. Ê zî pêro desta (hetê) ê mêrikî gênê. O mêrik merdimê (mordemê) înan bî. Ez fikirîyaya mi va “Qutê şêro, rizqê qijanê (qizanê) mi şono; q... şêro, namusê mi şono, o wext ez nêşkena biewniya (boynî) riyê kesî ra. Ez pê dejena lê çareyê mi zî çîn o. Mi qerar da û va:

– Han (hûn) to rê qutê!

Mi qutê da ey û q... xelesnay.

Mêrikî di meşkê aqîta xo gîrewtî û uca ra şî. Ez areq de menda. Mi şalwarê xo kaş kerdî, şilabendê xo ant (ont), ez kewta rayer. O hêrs ra ez şîya dewe, şîya keyeyê xo. Mi lenguç şana qirrika cinîke û mi va:

– Mi to ra nêva “Şilabendê mi pît bike”? Kênaya bênamusî! To ez kerda rezîl! Di meşki aqît şî, tay (tanî) mend namusê mi zî şêro.

Wexto ke hêrsê mi vindert, mi di ke cinîka mi ginaya hard û biya sey şema ...

Hakimî va:

– Binuse. Nameyê ey Rizo Embar. Cinîka ey şilabendê ey pît nêkerd, ey zî lenguç şana qirrika cinîka xo; cinîka ey ...

Arêkerdox: Tahsîn Erîş

GAZ ESTO?

Rojê (rozê) cinîkê nêweş bena û şona doktorî het. Doktor cinîke muayene (mîyane) keno û ci ra perseno vano:

– Xalikê, gaz esto gaz?

Cinîke vana:

– Gaz qedîyo. Tenê binê çila de mendo. Doktor huyîno (wîyêno), vano:

– Xalikê, o gaz nê nê. Yanî ti fisan kena? Cinîke hêrs bena vana:

– Ti çitur persan pers kena? Maya to fisan bikero! Pirîka to fisan bikero!

Arêkerdox: Daimî Bektaş

ŞERTÊ MISILMANÎYE

Dêrsim ra di merdimî (mordemî) pîya yew (ju) ca de esker benê. Rojê (rozê) çawîş eskeran (eskerû) ra pers keno vano:

– Şertê misilmanîye çend tene yê?

Eskeran ra qe yew cewabê (cavê) çawîşî rast nêdano. Coka kî (zî) çawîş yewe (juye) dano her eskerî ro. Eke sira yena dêrsimijan ra yewî (juyî), o vano:

– Şertê misilmanîye şeştî (sest) tene yê.

Çawîş di tenan (tenû) dano ney ro. Cîranê xo pers keno, vano:

– Bira, nê yê bînan yewe (jukeke) dê (day) piro, çira di teneyî day to ro?

Dêrsimij vano:

- Ez wina zana (hen zonen) ke mi şenik (tay) vatî. Ti tenêna (tikêna) zêde vaje.

Sira ke yena ey (deyî) o kî vano:

- Şertê misilmaniye heştay tene yê. Çawîş qarîno (hêrs beno), vano:

- Ney berê falaqa şanê!

Arêkerdox: Daîmî Bektaş

XIZIRÊ PIRDÊ SURÎ

Başûrê qeza Dêrsimi Pilemuriye de dewê esta, ci ra Pirdo Sur vajîno. Waxtê de na dewe de xortekê beno, famê xo tenê kêmi beno. Rîyê na kêmfamiye ra kî ne kes çêneke (kêyneke) dano ci, ne kî piyê xo wazeno ke bizeweznone. O sebeb ra kî xort bese nêkeno bizewejîyone. Eke se beno, çiturî beno, rojê birayê xo mireno. Naye ser o cênîya birayî danê ci û xorto kêmfam bi o tore zewejîno. Eke zewejîno kî cîranî nat-dot ra kunê ra ci, tey yaranîye kenê, vanê "Êh, axirî pêniye de ti kî zewejîya birawo delal". Kêmfam cewab dano cîranan, vano:

- Ya, pêniye de mirodê mi bî, ez kî zewejîyûne. Ê mi, karê mi bi destê Xizirê Pirdê Surî ame hurê (werê). Ma birayê mi ke nêmerdêne kesî çêna dêne mi ya kî piyê mi ez zeweznêne?

Arêkerdox: Daîmî Bektaş

TI MERDA YA?

Dewêda Dêrsîmî de di birayî benê. Rojê, nê birayan ra yew (ju) beno nêweş û bado kî gineno piro mireno. Eke werte ra xêlê waxt vêreno ra, rojê birawo weş ve naskerdoxêde xo ra raye ra rastê yewbînî (jubînî) ênê. Selam danê jubînî, hal-xatir pers kenê; siro ke lingan ser o hen qesey kenê kî mordemekê dot ra xortî ra pers keno, vano:

– Nê bira Heq kena, o ti bîya par merda ya birayê to bî?

Arêkerdox: Daîmî Bektaş

BÎZDE GAZ KOVIKÎ YOKTUR HAMA KOVIKÎ GAZÎ ESTO

Dewêda Pilemurîye ra rozê tayê mordemî kuwnê ra raye, hetê Erzinganî ser sonê. Eke sonê benê nezdiyê Erzinganî, dewijan ra ju* ayê bînî ra vano:

– Mi rê kovikê* gazî* lazim o hama ez tirkî nêzanen, ez besenêken pers bikerîne. Ti tirkî zanena, ma şîme dukanê, mi rê kovikê gazî biherînîme.

Dewijo bîn vano:

– Hala nîyade qise ke vano, ma tirkî ra qolay çî esto? Nika ke şîme çarşî, to rê kovik herîneme.

Ebe na tore sonê Çarşiyê Erzinganî. Tenê ke fetelîne, karê xo danê arê; o ra dime kî kuwnê dukanê ke kovik biherînêne. Çituri ke çêver* de kuwnê zerre, dewijo ke tirkî

*çêver: keyber, kêber, ber

*gaz: qaz, qaz axî (tirkî de "gaz yağı")

*ju: yew

*kovik: mastêro darin (mastêro ke dar ra virazîyayo)

zaneno, silam dano û pers keno, vano:

– Sizde gaz kovikî vardır?

Wayîrê dukanî dot ra cewab dano ci, vano:

– Bîzde gaz kovikî yoktur hama kovikê gazî esto.

Arêkerdox: Daîmî Bektaş

SEN KEÇÎ OLSAN!

Hetê Pilemurîye de, naye ra 60-70 serre ravêr, Heso Qardaş vajîno mordemê beno. Heso Qardaş, zaf morde-mêde yarenîkerdox, mordemêde hazircewab beno.

Nara o sire de kî dewlete îlan kena, vana “Velgbirrna-yiş yasaq o. Naye ra tepîya gunî* kes velg mebirrone, birr* xirave* mekerone”.

Çi esto ke waxto ke beno payîz, roza velgbirrneyîşî êna, Heso Qardaş gos* ro yasaqî nênano, dariya xo cêno sono birr, dest keno ci velg birneno. Eke hen keno, cîranan ra ju sono gerre keno, vano hal-mezal* niya ro, “Heso Qardaş velg birneno, birr keno xirave”. Naye ser o cendermeyî sonê dewe, xevere danê ci; Heso Qardaş urzeno ra, terknenono sono Pilemurîye leyê qaymeqamê tirkan. Qaymeqam ci ra pers keno, vano:

– Hesen, gerrê to bîyo. Vanê ti şîya birr ra to velg birrno. Ma qey hen kena? Ti nêzanena ke velgbirrneyiş yasaq o?

Heso Qardaş, çimanê xo çarneno ra qaymeqamî ser, tey niyadano û vano:

*birr: daristan

*gos: goş

*gunî: ganî, gerek

*hal-mezal: hal-mesele

*xirave: xirabe

– Ma Qaymeqam Beg, şîmdî sen keçî olsan, kiş gelip çatsa, karnin aciksa, evde de velg olmasa, ne bok yersîn? Acından ölmez mîsîn?

Qaymeqam ke nê qisan nîya hesneno, sifte sarê xo nano ro xo ver, fikirîno, o ra dime kî vano:

– Tamam Hesên, to rê yasaq çîn o, so xo rê velg bibirrne.

Naye ser o Heso Qardaş beno tever*, eve çêf* terk-neno sono çêyê xo.

Arêkerdox: Daimî Bektaş

ŞEYTAN VANO “PÎRÎ BERZE ZOPEYAN VER”

Pîr şono wertê taliban, çiralix dano arê. Beno şand, keyeyê (çê) yew (ju) talibî de beno meyman. Talib wazeno ke pîrê xo rê rind xizmete bikero ama feqîr beno. Yew manga xo bena. Şono lewê pîrî, vano:

– Şeytan vano “Pîrî berze teber, kata şono va şoro”.

Pîr heşneno (eşnaweno), agêreno (cêreno) talibî ser vano:

– Talib, talib, xebera şeytanî meke! İnsan caran xebera şeytanî keno?

Talib êno raye, xebera pîrî keno, lanet ano re şeytanî; pîrî nierzeno teber. Werte ra zeman şono, talib ancîya êno lewê pîrî, vano:

– Şeytan vano “O ke keye keye (çê çê) nibeno, şo manga bîya pîrî rê sere bibirne”.

Tabî pîr na qisa heşneno, weşê pîrî ra şona. Agêreno (cêreno) talibî ser vano:

– Talib, ge-gane xebera şeytanî kî (zî) bike.

*tever: teber

*çêf: keyf, kêf

Talib şono çuye gêno (cêno), pîrî erzeno zopeyan (zompan) ver, bena qêrre-qêrra pîrî. Pîr remeno şono. Talib vano ke:

– Şona kotî şo! Eke amê re to xebera şeytanî bikeme, eke nêamê re to xebera şeytanî mekeme hii?

Arêkerdax: Giran Kizil

NAVŞAQ

Dewêda Gimgimî (Vartoyî) ra yew (ju) mordem şono şaristan (şehar).

Ciniya xo rê tumanî lazim benê. Rind tirkî nizano ke seba tumanan çend metroyî qumaş biherino. Welhasil kuno dukan, silam (selam) dano dukancî vano:

– Silamen aleykum!

Dukancî silamê ey gêno (cêno) vano:

– Aleykum silam. Buyrun!

Dewij tenê (tikê, biney) şermayîno, qorranê xo musneno (nawnenno) dukancî, vano:

– Bîr metre bu şaq, bîr metre bu şaq, yarim metre navşaq.

Tabî dukancî fam nikenno, reyna pers keno:

– Buyrun?

Hesen ancîya qorranê xo musneno ey (ci), vano:

– Bîr metre bu şaq, bîr metre bu şaq, yarim metre navşaq.

Dukancî reyna fam nikenno û vano:

– Ma ti qey kirmanckî nivana? Nika ti çi wazena yavşak!

Arêkerdax: Giran Kizil

WARÊ ÇELKERÎ DE BELA KIZILAN

1994-96 de seba gerillayanê PKKî devlete niverdana milet şoro ware. Bi (ebe) eskeran xebere ruşnenê (erşawenê) dewan, vanê:

– Kam şoro ware suçlu yo. Kam şoro ma ey (ci) rê ceza birnenîme, kenîme hepis. Ma ke pê bihesimê xeym û çadiranê ey veşnenîme.

Seba naye ki kes nişîyo ware.

Bela Kizilan tebê çend cîranan keye (çê) kenê bar (wewanê), şonê Warane Çelkerî, xeyma xo finê ya. Beno şand, kullî kunê holikan. Bela Kizilan kî zere de xo rê muskil bena. Goş nana dormê xo ser ke vengê-vacê çîn o. Teber a ne kutikê laweno ne kî vengê teyr o turî êno. O taw (wext) xof kuno zere, tersena, vana “Nika yan esker yan kî gerilla êno”. Tam na sira de ceşîk (caşîk) wertê holikan dê ziqeno (zirreno), nê sukûnetî dano we. Bela Kizilan vana:

– Oxxx! Tersê mi vêrd ra, îndî kam êno va bêro.

Arêkerdox: Giran Kizil

ŞIMA DANÊ MI RO NÊDANÊ MI RO

Sera 1980 de eskerîya ama îqtîdar. Her ca de arama kenê. Eskerî eşto dewa Sofya ser, niverdano kes şoro cayê. Lewê lodanê vaşî de yew merdim (ju mordem) malî (heywanan) ver de beno. Esker vengê ci dano, beno lewê xo. Ci ra çî-mî pers keno. No qayt keno (ewnêno, winêno) ke niverdano ra, hama malê xo şono lodan ser. Tenê (tikê) vindeno, qayt keno ke esker vengê xo nikenno. Ne vano “şo” ne kî dano piro. No xo xo de (xo bi xo) vano “Se bone kî nê-

danê mi ro". Cesaret ano xo, agêreno (cêreno) eskerî ra vano:

– Şima danê mi ro nidanê mi ro, malê mi şî lodanê şarî ser! Tabi esker dano piro, vano:

– Wextê malî yo?

Arêkerdox: Giran Kizil

QIJIKE Û LUYE

Qijike onca leteyê penîr doz kerdbî (dîbî), şîbî serê dare. Luye uca ra derbas bîyênê; sereyê xo dard we, serê dare de qijike bi penîr dîye, vat:

– Waya mina lileke, vengê to çiqas weş û delal o.

Qilancike bi pencikanê xo penîr gird (girewt) û cewab da:

– Hadê hadê, min ra bivîyare (derbas bibe), min zî La Fontaine wendo!

Arêkerdox: Murad Canşad

YA XIZIR, YA MIHEMED, YA ALÎ!

Payîz amebî (hemabî). Xezalî û vaş verê vayî de, rîyê erdî ra vila bîyênê. Zerdîya payîzî pel bi pel keskiya daran girdênê (girewtênê) bin bandura xo. Dewijan amadekarîya zimistanî kerdênê.

Dewijê herê xo gird (girewt) şî birr. Lêlê sipêdeyî ra heta vereşan xebitîya, xeylê îzimî (kolî) kom kerdî. Îzimê xo bar kerdî, kewt rayîr.

Cayê de rayîr bîyênê teng. Wexto ke har ame uca, bar verdîya kemeran; sewesîya ra, rayîr ra vejîya, ever ro xij (xiz) bî. Dewij tîl bî, hefsar pê gird, feqet hetê cêrî tîrr bî, her vera-vera xij bîyênê. Dewijî duayî kerdî:

– Ya Xizir, ya Mihemed, ya Alî!

La çare çin bî. Qewet û taqetê dewijî hêdî-hêdî qedî-yayênê. Fam kerd ke nêşkeno, vengê xo kerd berz.

– Xizir, Mihemed, Alî! Lawo biremê (biremênê), her ame!

Arêkerdax: Murad Canşad

TIRKÎYA MIN KE MEBÎYÊNÊ

Tertele newe qedîyabî. Ordî her ca girdbî (girewtbî) binê bandura xo. Dewî, mezreyî hemû rijnabî; hêgayî, birrî veşnabî; heywanî telef kerdibî. Vêşaniye, feqîriye her ca de peyda bibî. Ne çiyê ameyênê ramitiş û çînitiş ne zî heywanê ameyênê weyîkerdiş. Şar mecbur mendbî ke şêro şaristan ra ardan, nan û qatix (pêwer) biherîno feqet (labelê) tirkî ra ber (teber) ziwaniş qedexê bî. Eskeran ca-ca rayîrî kontrol kerdênê, înanê ke tirkî nêzanenê rê heqaret kerdênê, dayênê piro, ge-gane jî tewqîf kerdênê.

Rojê hîrê camêrdan (ciwanmerdan) qerar da ke şêrê şaristan, tenê

(biney) çî bîyarê. Yewbinî ra pers kerd ke kam tirkî zaneno kam nêzaneno.

Yê verênî vat “Ez zaneno, ‘ît oxlî ît’ tirkî yo”.

Yê diyine vat “Ez jî zaneno, ‘vur’ tirkî yo”.

Yê hîrêyine vat “Yê min jî ‘dur’ o, ‘dur’ tirkî yo”.

Kewtî rayîr (raye). Xeylê koyî, tepeyî, tumî xo pey de

ca de verday.

Wexto ke amey (hemay) nêzdiyê şaristanî, dî ke eskerî rayîr birnayo. Eskerî heme hîrê camêrdî hemverê xo de rêz kerdî, hemîne ra pers kerd:

– Nereye gidiyorsunuz?

– Ît oxlî ît, vat yê verênî.

Esker mat mend. Hîna qerar nêdayo çî vajero, çî bikero, yê dîyine vengê xo kerd berz:

– Vur!

Eskerî oyo verên gird, bi sille û mist û pînan (paşkilan) da piro. Fek û pîrnîkê mêrikî gonî bîy. Bîbî per û perîşan. A game yê hîrêyine vengê xo kerd berz:

– Dur!

Esker vindet. Her cayê ey ra ereq ameyênê. Ser û seketê xo kerd rast, bi hêrs:

– Haydî defolun! vat.

Heme hîrê peyser agêray. Yê hîrêyine şî leyê yê verênî:

– Lawo lawo, tirkîya min ke mebiyênê (nêbiyênê), eskerî adirê to dardênê we; qedayî to rê ardênê, hemû astîkê (kateyê) to kerdênê wele.

Arêkerdox: Murad Canşad

PÎR Û TALIBA BIAÇILE

Pîr her serre defayê di defayî şîyênê dîyarê (zîyaretê) talibanê xo, halê înan pers kerdênê, goşdarîya qisawatan kerdênê. Êyê ke yewbînî de heredîyayî (cigirîyaye) yê aş kerdênê, gulbang dayênê, duayî wendênê; çiralixê xo girdênê (girewtênê).

Wext bî ke pîr talibanê xo zîyaret bikero. Şî, dewe bi dewe fetilîya, xeylê keyeyî zîyaret kerdî. Kenarê dewe de

yew keye estbî, waşt ke şêro uca, înan zî bivîno. Gama ke şî verê keyberî, kutikê keyeyî ver bi pîrî şî. Kênekêda azebe zere ra vejîyaye, kutik hoşt kerd û destê pîrî maç kerd, pîr berd zere.

Kêneke keye de tena bî. Xeylê xizmet û hurmetî ra dime, ameye (hemaye) kaleka pîrî de nişte ro, di-hîrê persî pers kerdî:

– Pîrê min, mabênê kerwayan de zewaj caîz o yan nîyo?

– Caîz nîyo taliba min. Baro giran o, gunekarî ya, vat pîrî.

– Pîrê min, yewbînî de zewicîyayîş misayîban rê helal o?

– Haşa taliba min, haşa! Helalîya misayîban yewbînî rê qet nêbena. Cehenem ra ber raya xo çin a, a dîna de merdim adir de veşeno, vat pîrî.

– Ma pîrê min, nika min û to hebê nêzdîyê yewbînî bibê, tenê pîya kay bikerê, çitur beno?

– Tew tew tew!... Çiqas bîaqil a delika min. Raya cenetî çitur rind zanena! vat pîrî.

Arêkerdox: Murad Canşad

ROJYÊ ÎMAMAN

Hamnan o. Rojî derg ê, hewa germ o; adir vareno. Mêrdekî (merdumekî) hêgayê xo çînîbî, sap cuwen de lod kerdbî. Mecbur bî ke rew karê cuwenî (cunî) biqedêno feqet rojeyê (rocê) îmaman girdbî, nêşkayênê bixebitîyo. Hebê zor da xo, nêem saetî şuxulîya; tîja perojî (teştareyî) girane bî. Mêrdek bêtaqet kewt, çimê xo bîy tarî, xo ra şî.

Domananê ey mêrik kaş kerd siye, dest û riyê ey şutî,

mêrik ame xo ser. Tenê fesil kerd, onca şî cuwenî ser. La onca xo ra şî, erd de bî derg. Domananê ey reyna o kaş kerd siye, mêrik reyna ame xo ser.

Mêrdekî seyr kerd ke çare çin o; eke bişuxuliyo, seba ke roje girdo vêşan û têşan o, nêşkeno. Eke meşuxuliyo, kar maneno. Niyet û fekê xo kerd xirabin, vat:

– Ero Yezîd! Ez di ... Ti şîya çend teneyî arabî (erebî) kiştî, bela û gî jî ardo kerdo keyberê ma.

Arêkerdox: Murad Canşad

XORTO DILAWER

Zimistan o. Vewre (vare) varaya, serd o. Awe cemed girê dayo. Kes cesaret nêkeno ke *linga xo şêmûga* (suxberê) keyberî ra bierzto teber. *Di rojan ra dima hewa hebê bî paka. Mîyanê pulanê hewrî ra tîje eştênê.*

Vewre ca-ca sey camî beriqiyayênê. Va ameyênê, tozike pijiqnayênê nohet û ohet ra.

Dewe ra yew xort kewt rayîr ke şêro şaristan. Pî û maya ey qayîl nêbî, ey ra minete kerde ke no serdo sext de meşêro. Xortî goş ci nêda. Xo xemilna, bazîyê xo semernay, yaxeyê işliga sipîye vekerde, kewt rayîr. Verê xo çarna (tada) bi vayî û vat:

– Ey vayê ko û deştan! Tozik û tofana xo kom bike, bîya sêne û pistana (pistinê) nê dilawerî (egîti) de max bike.

Saetê rayîr ra şî, ame yew dewe. Şarê dewe hal û wezîyetê ey dî, şaş mendî. Înan zî ey ra minete kerde ke peyser agêro. Seba ke vereşanan va û serd bîyênê zîyade. Xortî dewam kerd. Onca verê xo çarna bi vayî, vat:

– Ey vayê ko û deştan! Tozik û tofana xo kom bike, bîya sêne û pistana nê dilawerî (egîtî) de max bike.

Tenêna (bineyna) şî. Lêl hêdî-hêdî kewtênê. Êdî qefîliyabî (rincan bîbî). Va vera-vera biyênê zîyade. Çene, destî, bazîyî, lingî serdî ver lerzayênê. Rayîrê şaristanî hîna (hona) xeylê mendbî. Xort bêçare mendbî. Verê xo da bi vayî, vat:

– Bê (bihê) ero bê! To yewêdo feqîr û neçar dîyo, çira mêrî (meher).

Arêkerdox: Murad Canşad

MIN VA "MAST"

Tiya bî û çinê bî, hîrê hebî mehkûmê mêrxasî bî. Her hîrê zî zehf mêrxas ê. Her hîrê zî mêrxasî xu ser o biyê mehkûmî û kewtê ra ko. Her hîrê zî zehf cênîyanê xu ra tersenê. Bi qey ku her hîrê zî qaçax û mehkûm ê, teber a yê, serê koy de yê, piya biyê hevalî. Rocêke rahîke ro şinê, merdimêke rastê înan yeno û silam ro înan dano. Ê zî silamê cê gêne ra û mêrik xu rê rahî xu ro derbas beno.

Înan ra jo vano:

– Silam ro min dawo.

Ew bîn vano:

– Ro min dawo!

Ê hîrinan vano:

– Ro min dawo!

Konê pê de. Pey ra konê ra mêrikî dima, te ra persenê vanê:

– To silam ro ma kamî dawo?

Mêrik hanêno ku temamî niyê, vano:

– Şima kam mêrxas ê, min silam ro ê dawo. Hergû jo vanê:

– Ez mêrxas a.

Mêrik vano:

– De behsê mêrxasî xu bikerê, ez banî şima ra kamco mêrxastir bo, min silam ro ê dawo.

Jo vano:

– Rocêke cênî min kuftikê mîyanê tîrşî viraştêne, min zî ci rê percînî (hûrikî) eştêne serê agirî (hagirî). Zerrê min zehf şîne kuftikan la ez zehf cênî xu ra tersayne. Tersanê ay ver min nêftarayne borî. A şî yeni, min leze kerd kon-dês kerd bin ro, min hebêke kuftike vete, pif kerd ci, piçêke bî serdine, min a werde. Min hebêna vete, min piçê

pif kerd ci, min hende dî çîrrî gina berya. Hendî min fer-
send nêdî ku ez borî, hema min kerde fekê xu la fekê min
de beylû kerdê. Cênî min hamî, va:

– Ew çi yo fekê to de?

Min va:

– Dindanê min deceno, palûçê min weremiyawo!

Hema çepelay (destê) min girot û ez berda verê din-
dankêşî (dîşçî). Dindankêşî gazê xu girote, min ra va:

– Fekê xu ake.

Ez nêftarawa fekê xu akerî, kuftkike tede wa. Din-
dankêşî gîştê xu kerde zerrey fekê min û kuftike arde
teber. Hema min zî va şîrp û vazda. A rocî ra nat ez meh-
kûm a û teber a wa. Min ser ra mêrxas çînî yo, silam heqê
min o!

Ew bîn vano:

– Hakê ma zehfî bî, cênî min çi ray hakî nêdayne ma.
Hakî heme dayne bi sabûn. Ez zî zehf te ra tersayne, ter-
sanê ay ver min nêftarayne rayke hebêke hak borî. Rocêke
mehîre nabî ser. Ay mehîre têdayne pê nêqesîyo, min zî ci
rê percînî eştêne serê agirî. Mehîre kewte kel, a şî yeni.
Min leze kerd çer-panc hebî hakî ardî, piçê potik kerd hî,
pişt ro ci (to pişt, tiro pişt), henî taramî (terrafi) nata da,
heta min hakî kerdî bin, taramî da ra ser, min dî çîrrî gina
berya. Piray (ende ke) ez tersawa, hema min lez û bezan ra
hakî binê taramî ra vetî, kerdî zerrey kelay (kelaway) xu û
min na xu sere da. Qey ku ez bilî hakan bibîya, agirê binê
mehîre zî tefiyabî. Cênî min hamî, hanya agirê binê me-
hîre tefiyawo, va:

– Bêmirado gunevirite (gonîqelibnaye), to ver de agir
tefiyawo!

Û lematêke da serê serey min ro, hakî şikîyay û cor de
hamey war. Min qîrp û vazda. A rocî ra nat ez mehkûm a
û serê koy de wa. Min ra ser mêrxas çînî yo, silam heqê
min o!

Mêrik ê binî ra vano:

- De na rey ti behsê mêrxasî xu bike. Ew zî dest pê keno vano:

- Ez zî cênî xu ra zehf tersayne. Mastê ma zehf bî la cênî min nêverdayne ma mast borin. Mast şayne, kerdîne do. Tersanê ay ver ez nêftarayne borî. Rocêke min ci rê kovik pêgirotbî, ay zî mast veradayne meşke. Zehf zerrê min bijya mast, min hêdî verê xu de va "mast".

Ay va:

- Çi, çi, çi?

Min va:

- Nê, min çîke nêva.

Reyna ay mast verada meşke, min reyna va "mast". A vinderte, va:

- To va çi?

Min va:

- Min çîke nêvato.

Reyna ay mast verada meşke, mastî va "xul xul xul", min hema bi vengo berz va "mast" û min şîrp û vazda.

Ay kêrû* zî peyra şa a ra min, la nêgina min ro, ez xelesîyawa. A rocî ra nat ez mehkûm a û serê koy de wa. Mêrxas min ser ra çinî yo, silam heqê min o!

Mêrik vano:

- To hîrê ray vato "mast", hem zî raya peyîne to bi 'eşkera û bi vengo berz vato "mast"! Min silam ro to dawo. Mast zî helal bo ro to, silam zî helal bo ro to, mêrxasî zî helale bo ro to!

Arêkerdax: Mihanî Licokij

*kêrû: Dariko ke miyanê di lewlebanê meşke de yo.

QULA NÎRÎ RA

Yew roj (roc) di hebî biray şonî seyd. Birawo yew zewecnaye yo, yew zî ezeb o. Geyrenî, geyrenî, hetanî yerey hayek yew arûşê (hargûşê) ganî (gonî) tepîşenî. Birawo ezeb kekê xo (xu) ra vano:

– Keko, ma inê arûşî berî keye, wa atê qayta (weye) ka, wa xişin bo, hema ma sere birnî.

Birawo pîl vano:

– Wa bo.

Şonî keye, arûşî danî (donî) veyvi, vanî:

– Inî arûşî bigîr qayta ki, wa xişin bo, hema ma sere birnenî.

Veyvi arûşî gîna bena yew qulçikê gewi di ronena, nîrey citi zî gîna arûşî ver ra ronena ki wa arûş nêperro. Û dana piro şona keye.

Nimajî (nimacî, serê sibay) der vistewrey veyvi şono geyreno arûşî, arûş nêaseno. Şono keye, veyvi ra perseno vano:

– Arûş kura (kotî) yo?

Veyvi vana:

– Hanîk o gewi di yo.

Vistewre vano:

– Hela hadê ma şêrî, veynî kura yo.

Şonî gewi ki Hûmay bido! Heme ca akerde yo, qey arûş vindeno? Vistewre vano:

– Arûş kura yo?

Veyvi vana:

– Wilay mi ino qulçik di rona û mi nîrey gay zî ver ra na. Ez vano qay ina qula nîrî ra perrayo.

Vistewre vano:

– Heme ca ha akerde yo. Qey çî derdê arûşî esto ki qula nîrî ra perro?!

Arêkerdax: Omer Akengîn

GELO NO HÛMAY HEMA ZÎ WEŞ O?

Hewayo ki* şima zî zanî, edetê ma di cenî û camêrdî tê mîyan di nêronişenî. Cematê camêrdan û cenîyan cîya-cîya ronîşeno. Cenîyê ciwanî nê la cenîyê kokimî gilangan* cematê camêrdan di zî ronîşenî. Inawa* yew pêserameyîş di qalê dînî, behsê Hûmay beno. Yew pîra hewtayserra ya ki cemat di hedra* ya, vana:

– Gelo no Hûmay hema* zî weş o, hema nêmerdo? Mi vîrî yeno ez hema geda* bîya qalê ey kerdinî.

Arêkerdax: Serdar Bedirxan

HÛMAY Û PÊXEMBER ÇÎYÊ YEWBÎNAN Î?

Rojê yew cemat di behsê Hûmay û Pêxemberî beno, yew dapîreki vana:

– Gelo no Hûmay û Pêxember çîyê yewbînan î? Mêrdimê* yewbînan î yan nê?

Vanê:

– Çi rê?

Vana:

– Çimkî timûtîm nameyê înan pîya vajîyêno, tim vanê “Hûmay û Pêxember”.

Arêkerdax: Serdar Bedirxan

*geda: qeçeki, puteke; kêneke

*gilangan: ge-ge, rey-rey

*hedra: hazire

*hema: hona

*hewayo ki: seke

*inawa: wina

Ê A DELE BERE YENÊ*

Mela camî di waazan dano, vano:

– Gelfî cematî, cenî û keynandê xo rê wayîr vejîyê, înan bêwayîr meverdê. Şima veynenê ki çarşi û sûke mîyan di tayê* cenî nêmfetşal geyrenî; no heram o, gune yo, dîne ma di naye rê cewaz çin o. Meverdê keyneyê şima pantolanê* tengan, kotan* xo ra dê, kotî zî heram î.

Nimaj ra pey cemat ke vila beno, yew camêrd yeno melay hete, ti ra perseno:

– Mela, ti vanî kotî heram î, la keyna to zî xo ra dana.

Mela vano:

– Ê a delî* bere yenê.

Arêkerdax: Serdar Bedirxan

TO EBI MOZIK DA MI, EBI GA MI RA BIGÎRE

Yew mêrdimo* ocaxkor beno, eyelê* ey çinê benê. Zaf wazeno ki wayîrê eyelan bo. Dêrsim di zîyara Munzur Babay esta, şar şono na zîyari ser, Hûmay rê waştîşanê xo vano, ey ra çî wazeno. No mêrdim zî yew mozikî* gêno şono na zîyari ser, ey sere birneno. Goştê ey vila keno.

*bere ameyîş: ero ci amayene, bede ameyîş, bide hameyîş, yaqîşmîş bîyayîş

*delî: dele, kutike

*eyel: gede, doman, qeçek, qicik, qiç, putek

*mêrdim: mordem

*mozik: goliko yew serre

*kot: pontolê kotî, blûcîn

*pantolî: pantolî, pontorrî

*tayê: tanî, tay, toy, tûy

Duay keno, vano "Ya Rebbî, qandê na zîyari yew laj bidi mi!"

Dim a, nê mêrdimî rê yew laj beno. La lajek zaf fuzul* beno, zaf kelbut keno, cayê xo di nêvindeno. Şar destê ey ra (ey ver) "el-eman" keno. Mêrdek ewnîno ke wina* nêbeno, yew ga gêno şono zîyara Munzur Babay ser, ey qurban keno û vano:

– Ya Rebbî, to no lajek ebi mozik da mi, ey ebi ga mi ra bigîre!

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

TANSÎYON

Yew mebusê Dîyarbekirî yew roje teyara de yo, şono Anqara. Ey het de şîrînî (tatli) bena, vejeno îkramê mêrdekê ke kişta ey de yo zî keno.

Mêrdek vano:

– Sax bî, ê mi tansîyonê mi esto.

Mebus vano:

– Çiyê nêbeno, ma verê şîrînî borî; dima ma ey zî wenî.

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

*fuzul: nahs (na's), gedeyo (domano) ke asan nêvindeno

*wina: inawa

MÊMANANÊ KE MEYWEYÊ XO WERDÎ

Mêmandar ewnîyêno ke dem gelek vîyarto la qet nî-yetê mêmanan ê wariştîşî çin o. Warzeno pencera ra teber ra ewnîyêno û vano:

– Mêmanê cîrananê (embiryananê) ma wariştî ha şinî keyeyanê xo.

Mêmanan ra yew zî vano:

– La înan meyweyê xo werdî coka wariştî.

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

ŞÊR DEKEWTO BIRR

Verê şêx, axa û begê kurdan wayîrê xizmetkaran (xulamane) bîy. Nê xizmetkarî şew û roj înan ra dûrî nêkewtinî. Îhtiyacê înan ardinî ca.

Ardimkerdoxê înan bîy. Gama ke bişînî destmaj, xizmetkarî zî bi mesîna awe înan reyde şînî. Eke bişînî teharete zî abiasan. Nê xizmetkarî ekserî merdimê feqîr û bêkesî bîy. Debara înan destê wayîranê înan de bî.

Yew pêserameyîşê şamî de, axayêk gama ke riz (birinc) weno yew heba rizî zimbêlanê ey miyan de manena. Xizmetkarê ey bi pinanî ey ra vano:

– Axayê mi, şêr dekewto birra.

O zî destê xo zimbêlanê xo ro keno.

No hal bala wayîrê keyî anceno. Seba teharete warzeno, xizmetkarê ey zî mesîna awe gêno, têreyde vejînî teber. Axa xizmetkarê xo ra vano:

– Biewnî, to ra aseno xizmetkarê şarî çiqas bîaqil î! Cey

inasar yew çî sereyê mi ser de bêro, ti zî vaje “Şêr dekewto birr”, wa pê xebera mi bibo ke ez cemat de rezîl nêba.

Xizmetkarê ey zî vano:

– Beno.

Gelek dem dekeweno beyntar, axayê ma zî rojêk dawetê werdî beno. Eynî rewşe (durum) sereyê ey ser de zî yena. Xizmetkarê ey wazeno ke ey haydar biko la keno-nêkeno vateyo ke ganî (gerek) vajo nêno vîrê ey. Vano:

– Axayê mi, o çîyo ke to berê kenefî (keyberê destaw-xaneyî) de vatbi, dekewto fekê to!

Arêkerdax: Serdar Bedirxan

RAYDAYÎŞ

Yew mebusê Dîyarbekirî yew roje kombîyayîşê meclîsê mebusan de qandê (seba) heqê qalîkerdişî destê xo berz keno. Destêxoberzkerdişê ey, bala serekê meclîsî an-ceno. Çünke cêko ke o mebus dekewto meclîs çirey (caran) heqê qalîkerdişî nêwaşto û vengê ey nêşnawiyayo. Serek ca de meclîsî huş keno, heqê qale (qisa) dano ey û bi baldarî (dîqet) goşdareno.

Mebus vano:

– Sereko birêz! Zereyê meclîsî zaf germ biyo. Ez wazena ke ti babeta “Ma penceran akî (akerî) yan nêakî” ser o raydayîş ronî (oylama bikî).

Arêkerdax: Serdar Bedirxan

MUZE Û DÎYARBEKIRIJÎ

Di xortê dîyarbekirijî seba xebate trene wenişenî, şonî Îstanbul. Kompartman de cayê xo gêni. Yewna merdim zî yeno înan het de ronîşeno.

Trene ray manena, mêrdek çanteyê xo ra muzan vejeno, her yewî yew muze dano. Xortanê ma zî emrê îlahî de ne muze dîya ne zî trene weniştî. Verê meraq kenî vanî "Derê (eceba) na senî weriyêna?" Dima vanî "Hela ma bi-ewnî o senî weno, ma zî ayhawa (o tewir) biwerî".

Înan ra yew muze ser o keno, gazepirodayîşê (gazkerdişê) ey de trene dekewena miyanê tunelêk, heme ca tarî-zulûmat (tarî-dermat) de maneno. Nameyê embazê ey Mehem o. Oyo ke muze weno, qîrreno vano:

Mehemeee! Mi werde ez kor biya, nêbo nêbo ti biwerî ha!

Arêkerdax: Serdar Bedirxan

ŞÊXO ZURKER

Rojêk yew mêriko fenbaz şaşike xo sere ra besteno, yew ebaya sipî zî xo ra dano, xo fineno şiklê şêxî û dewanê Qerejdaxî ra gêreno.

Şewêk mêmanê yew axayî beno. Şamiya xo wenî, dest bi terraqe kenî. Axa bawer nêbeno ke o şêx o. Xo ey ser ta-dano, vano:

- Nika ti vanî "Ez şêx a". Ez to ra yew çî persena. Eke ti

şêxê rastikên î ti ganî bizanî: Yew mahîna mi vizêrna nêasena, yewî a tirawita (tirita); eke to nêzana kamca ya, ez to n...

Gefa axayî ra dima ters dekeveno zereyê şêxî. Tepik tede nêmaneno. Pîzeyê xo de vano "Ez se bika ke ez xo bixelisna?" Tabî tersê xo nêawneno (nêmusneno). Cematî ra ewnîyêno, vano:

– De ti îzin bide mi, ez destmaj bigîra, di rekati nimajê sunetî bika, dima ez do (ko) cewabê to bida.

Nîyetê şêxî o yo ke vejîyo teber û biremo. Qandê destmajî vejîyêno teber. Yew xort zî mesîna awe destê ey ra gêno, vano "Qurban, ez zî to reyde yena". O vano ney-mey, pere nêkena. Xortê to mesîne tepîştâ, veranêdano.

Şêx zî xo bi xo vano "La no çi bela yo ez dekewta, nika ez senî destê ney ra xelisîyêna?"

Tikê ca şonî, xortê to şono destê ey, lebîyêno, vano:

– Şêxê mi, heyran, qurban, nêbo ke ti vajî mahîne mi tirawita. Ez lewe binê linganê to ra da, senî ke ti çimanê mi ra ewnîyayî, mi zana to fam kerdo ke mahîne mi berda.

Gama ke xortê to winî vano, qesebaya şêxê ma honik bena; vano:

– Ney lajê mi, ti qet meraq meke. Xora mi zî nêwaşt ke ez mîyanê cematî de vaja.

Şêx cayê mahîne wina xortî ra museno û şono axayî ra vano mahîna to ha filan ca de ya.

Serê sibayî şefeq ra warzenî, şonî ca kenî ke eya, mahîne ha cayo ke şêxî vato de ya. Naye ser ra şêxî rê îzzet-îkram kenî, vanî "Emşo zî tîya be" la şêxê ma hinî (êdî) vindeno! A roje ra pey hinî tewbe, haye yo ke vajo "Ez şêx a".

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

DÎYARBEKIRIJO XAS

Verê, şaro ke mîyanê şaristanê Dîyarbekirî de ciwî-yaynî tenya xo dîyarbekirij hesibnaynî. Merdimanê bînan ra -ê ke qezayan û dewan ra yî- nêvatînî dîyarbekirij. Se-medo ke ê mîyanê şaristanî ra nîyî û uca nêameyê dinya. Labelê merdimê ke qezayan yan zî dewan ra amebîy Dî-yarbekir, xo şaristanij hesibnaynî û xo se dîyarbekirij daynî naskerdiş.

De nara vera nê tewir merdiman, şaristaniyan zî xo ra vatînî "heso dîyarbakirli" (dîyarbekirijo xas).

Rojêk, yew mêrdek seba ke didanê ey dejenê şono doktorî het. Doktor didanê ey ra ewnîyêno, vano "Ganî bi-ancîyo". Ey ra perseno vano:

- Ti kure ra yî ?

Mêrdek vano:

- Ez dîyarbekirij a.

Doktor vano:

- Şima dîyarbekirijî daymişê deji benî. Ez bê ke di-danê to kung bika bianca?

Mêrdekê ma vano:

- Ya, biance.

Doktor gaze fineno didanî la didan şikîyêno. Zerrîya mêrdekî heliyêna. Doktor naray tornavîda gêno dekweno mîyan. Mêrdek hinî daymiş nêbeno, tebat ey de nêma-neno; vano:

- Doktor beg, mi va "Ez dîyarbekirij a la mi nêva ez mîyanê aye ra ya!"

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

MELA NESREDDÎN Û ZÏYAFET

Mela Nesreddîn eşnaweno (hesneno) ke dewijêk zîyafet dayo û o dawet (silayî) nêkerdo. Fikiriyêno vano "Ez se bika ke ez xo bida dawetkerdiş?" Venga cinîya xo dano, vano:

– Cinîke, mi ra biewnî, ez çuweyî gêna qestîka to resena (dana to ro); ti barre û çizî reyde rasterast vazde cayê zîyafetî, ez zî to dima. Dewijî gama ke ma o hal de bivînî, mecbur manenî, ma uca edilnenî (vindarnenî) û inahawayî reyde ma werdê xo wenî.

Cinîya ey zî vana:

– Beno, tamam.

Mela Nesreddînê to çuweyî gêno cinîya xo reseno. Qestikî çend çuweyan piro kiranceno, a zî hewar û gazîyan reyde vazdana cayê zîyafetî, qîrrena:

– Eman, hewar, mi bixelisnî! Mela mi kişeno!

Mela Nesreddîn zî bi hêrso qestikên vano:

– Erê, erê! De ez hinî naye to rê verdana!? Hela ti hewêk (yew rey) bikewe destê mi, ti vîna ez se kena to! Dewijî vazdanê pêser, vanê:

– Heyran wina meke Mela! Hermet (hurme) a, têkil (qariş) mebe. Hele bê tîya gamêk ronîşe, tikê (biney) cîfê xo verade, tikê werd biwere. Se bîyo, mesele çî yo!

Bi lebîyayîş ey benê kuj de ronîşnenî. O û cinîya xo uca mirdîya xo nanê xo wenî. Seke pêameyê (hurê ameyê) ray manenê ver bi keyeyê xo. Mela Nesreddîn rayîr ra cinîya xo ra vano:

– Laa cinîke! Bîlasebeb nêvato "Çuwe (çu) cenet ra vejîyayo".

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

ÎLMÊ SÎYASETÎ

Feqî medrese de perwerdeyê xo tamam keno, îcazetê xo gêno, seydayê xo ra xatir wazeno, vano:

– Seyda, musade bide mi, ez xo rê şîra memleketê xo de şarî îrşad bika!

Seydayê ey vano:

– Hela serrêna-dîna tîya vindere, ilmê sîyasetî zî bi-muse, wa pê ti bizanî senî hereket bikî.

O zî xo bi xo vano “De çî îcab keno ke ez dersê sîyasetî bigîra. Zanayîşê mi mi rê bes o”. Nêvindeno, dano piro şono memleketê xo.

Rojêk, wextê êreyî (yerî) o şono nimajê êreyî. Ewnî-yêno ke çiyê ke mela mînber de vano, zafane (bolki) şaş î. Xutbe de zî mela abiasan şaşîyanê xo dewmneno. Feqîyê ma zaf daymiş nêbeno, warzeno pay qîrreno:

– Ti çî dis (tewir) mela yî! Çiyê ke ti vanî pêro şaş î, ti şarî xapênenî...

Mela mînber ra cematî ra vano:

– Nê camêrdî finê (bierzê) teber!

Cemat rep-tep bere (ci) reseno, ey şerpize keno, fineno teber. Feqî o wext xo bi xo vano “Mi ganî dersê sîyasetî zî bigirewtinî” û dano piro reyna şono medrese. Uca gelek zeman zî ilmê sîyasetî waneno.

Nê wendişî ra pey hewna (reyna) şono eynî dewe, eynî camî. Şono ke, eya, melayo verên sey verê xelet wezan dano. Feqîyê ma warzeno pay la na rey bi fekweşî qalî keno. Vano:

– Mela, Homa to ra razî bo. Ez hende (ende) dinya de gêraya, mi melayêk sey to zanaye û erjaye qet nêdiyo. Ez vana qey kamî de yew muya erdişa (herdîsa) to bibo, rasterast şono cenet (behişt).

O senî ke wina wano, hema cemat gala melayî keno. Her kes yew muya erdîşa ey anceno. Erdîşe punce bi punce ruçiknenî, ey kenî sey kerga rute verdanî. Bi inahawa feqî heyfê xo melayî ra gêno.

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

TIRBA ŞÊXÎ

Şêx rojêk mirîdanê xo ra yewî ra vano "Hinî çîyo ke ez bimusna to nêmando. Ti hinî heme çî zanî. Ganî ti şêrî bi xo murşîdiye biki". Labelê mirîd şêxê xo ra zaf hes keno, qet qayîl nîyo ke ey ra biabirîyo (biaqitîyo).

Şêx ewnîyêno ke mirîdê ey nê meseleyî de zaf dejenê, yanî zaf ver keweno, pîzeyê şêxî ci (bere) veşeno, vano:

– Ha to rê no herê mi, wa to rê yadîgar bo. Kam gama ke ez kewta vîrê to, ti xemgîn bî, ey reyde qalî bike, ey reyde bixejilîyî, wa pê cîfê to veradiyo.

Mirîdê ma zî barê xo herî wenano (bar keno), şêxî ra xatir wazeno û rayîr keweno. Şewe-roje gelek ca şono, yew cayo bejî de herê ey mireno.

Seba xatirê şêxê xo ra o razî nêbeno ke herî wina orte de verdo ke heywanê yabanî termê ey biwerî. Herî rê yew tirbe keneno, ey wedareno (defn keno). Tirbe ser o duayan waneno, hey keweno. Dima zî desta herê şêxî nêkeno ke uca ra şero, vano "Şêxê mi ra şo-bê (tenya) na tirbe yadîgar menda. Ez zî tirbe het de, tîya manena". Ê warzeno uca xo rê yew banek virazeno, yew zî bîr keneno.

Her roje şono tirbe ser, Homayî rê duayan keno. Karwanê ke uca ra vîyerenî, semedê arisayîşî, semedê awe uca

de ronani. Vanî qey a tirbe yê yew merdimê pîlî ya. Înan ra tayê yew dem uca manenî, dima şonî. Bi no hawa uca beno yew dewe, şêxiya ey û nameyê zîyare zî çar kenarê memleketî ra vila benê. Heta resenê şêxê ey zî.

Şêxê ey meraq keno, vano "Hela ez zî şêra nê zatî zîyaret bika, bivîna kam o, çi yo, çikare yo". Warzeno şono ke çi bivîno! Mirîdê ey ha uca yo.

Mirîd şono destê şêxê xo. Hal û hewalê yewbinî persenê, terraqnenê (xoşebere kenê). Şêx ey ra tirbe perseno, o zî mesela tirbe şêxî rê vano. Şêx vano:

- Huşş! Vengê xo meke. Ez zî sayeyê mara (maya) nê herî ra bîbîya şêx.

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

BEHSÊ HERÎ

Yew lajê yew cinî û camêrdê kokimî beno. Lajek wextê zewajî de yo. Ma û pîyê ey qayîl î ey bizewijnî labelê zaf feqîr î. Şewêk beyntarê xo de qalî kenî, vanî "Ma se kî, senî nê lajekî bizewijnî?" Peynî de vanî "Ma herê xo biroşî, bi ê pereyan ey bizewijnî". Lajek nê qalanê înan eşnaweno.

Gelek dem dekeweno beyntar, lajek ewniyêno ke çiyê orte de nêaseno, şono mara (maya) xo ra vano:

- Dayê, to û bawoyî a şewe behsê herî kerdbi. Şima hewna behsê ey nêkenî?

Arêkerdox: Serdar Bedirxan

TI KE ASMÊNÊ HOTÎNE RA WA

Rozê pîr urzeno ra koçekê xo gêno (cêno) şono çê* talivede xo. Eke şonê tenê nîsenê ro, koçek ferq keno ke pîrî ve talive ra zerrî verda zuvînî. Çi esto ke o leye der o, nêşikînê tuwa (teba, çiyê) bikerê.

Eke eve* o tore xêlê waxte vêreno ra, pêniye de cênike şona tever, tenê manena pêyser êna, vana:

– Qe mevaze pîro, gukê (golikê) ma bîyê vîndî. Gukî nêamê çê.

Seke hen vana, pîr nêvindeno, cêreno ra koçekî ser, vano:

– Hala urze so nîyade, cayê gukonê talive nêvînena?

Koçek bêçare urzeno ra şono tever. Şîyayêne rê şono hama zêde durî nêkuwno, peyser cêreno ra êno bonî ser, lozine de goş nano ro ser ke hala pîr ve talive ra çi qesêy kenê, se kenê.

Eke tenê goş dano, talive rêyê o werte de vana:

– Wîyy, ez ve kore bîne, zonîyê pîrê mi hard ra şî. A ke henî vana, pîr cuwav dano, vano:

– N'êrê (nê erê) qorrê mi qey hard ra şêrêne? Ez o asmênê hotîne ra yûne.

Koçek seke na qesonê deyî nîya hesneno, beno çewt, lozine de vano:

– Heqî ci sanaye pîro! Ma ti ke asmênê hotîne ra wa, qey xo ra cêr nîyanêdana hala gukî kotî yê?

Arêkerdox: Kemal Unal

*çê: keye, kê

*eve: bi

MI TO RÊ HEWNÊ DÎYO

Nayê de di mordemekî benê, namê juyî Xidir, ê ayê bînî kî Uşê beno. Nê hurdî mordemekî têkewteyî benê, wertê xo rind nêbeno; her tim zuvinî de qarînê, qesû sa-nenê zuvinî.

Rozê Uşên urzeno ra terikneno sono çê Xidirî, nîsenê ro, qesêy kenê. Eke werte ra tenê waxt vêreno ra, Uşên vano:

– Mi to rê hewnê dîyo Xidir.

Xidir vano:

– Xêr bo. To çî hewn dîyo? Hala vase.

– Xêrê Heqî to ser o bo. Hewnê xo de mi di ke ez ve to ra pîya kewtîme ra raye, some cayê.

– Êê?

– Ma ke tayê waxt raye ra şîme, yek de ma rastê di çolîkû (çalekan) ameyîme, ma bese nêkerd vindîme, ez ginûne çolika juye ro, ti kî gîna aya bîne ro.

– Êê?

– Çolika ke ez ginavî piro, pîrrê cî (gî) bîye, aya ke ti ginavî piro kî pîrrê hemgênî (hingimên) bîye.

Xidir seke na çekuyû nîya hesneno, kêfê xo herçî ke şî beno zêde, vano:

– Êê, ma aye ra dime se bî?

– Ma se bibo Xidir! Xêlê çolû de lawatîyayîme, ameyîme-şîme, pêniye de ma xo xelesna ra, ci ra vejîyayîme.

– Ma o ra têpîya?

– O ra têpîya kî ma dest kerd ci, mi ti lista (lişta), to kî ez listûne, ma eve o tore zuvinî kerd pak.

Arêkerdox: Kemal Unal

DESMAJÎ MI ÇIN Û

Dik rojêk tever a monenû, vonû ez cêko saxlem di xwi bipawî. Şinû diyar, onenû luyêk hûni ya bonî darî di vindeti wa. Vonû:

– Ti çi uja vindeta?

Lu vona:

– Mi di ti itiya vî, mi eşnawitû ti melêkê (melayêk) zaf hol î. Mi va ma tûdir nimajêk biki.

Dik onenû nîyetî lu xirav û, vonû:

– Luyê, ti lehzêk vinder. Sêddarek bi tonzîyê xwi ra hûn û yenû; wa bîyerû, ma bi cemeatî nimajî xwi biker.

Lu onena durim xirav û, vona:

– Mela, mi desmaj kerdû xwi vîr a, desmajî mi çin û. Ti û cemeatî xwi ruşên, heyânî ez desmaj bigêrî.

Û şina, şina.

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

SENEATÎ HER ÇÎ ESTO

Di birê benî. Biro pîli zaf zurker benû. O tirî zî bi ca zuron kenû, herkes te ra bawer kenû.

Biro qiji vonû, in birê mi hindêk zuron kenû, rênê şari c' a zaf heskenû; vinder ez zî zuron bikerî, wa şari cê mi bizonû.

Rojêk şinû cemeatî birê xwi. Ber ra şinû zeri, vonû:

– Silomû aleyk.

Cemeati silomî yi kenû. Cemeat re yo persenû vonû:

– Ti tever a omê, çi bi, çi çinîye bi?

Vonû:

– Çik çin û, la mi dî hewa ra vengî kutikon omên, kutikî lawên.

Cemeat pêrû wîyenû, vonû:

– Sibhanella! Çi rê (rey) hindêk zur bona! Kutikî senê asîmon ra lawênî?

Biro zurker onenû birê yi nîzonû cevabî xwi bidû, vonû:

– Gelê cemeatî, birê mi raştîya vonû. Deli teliqîyawa, lîyirî vetî; qertelon lîyirî yê kerdî xwi fek a, fir do, hewa ra şî, bîya qîj-qîjê lîyiron.

Cemeat vonû:

– Ti çiqas raştîya vonî! Zê Homê wa, zê ti wa.

Cemeat benû vila, biro qiji tobe kenû, vonû ez hinî rênê zuron nîkena, in seneatî birê min o.

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

ASÎMON DIRRÎYO, BAVÎ ŞÛ BIDERZÛ

Yo zurkerêk benû, zaf zuron kenû. Pê zuronî xwi zaf qurretî kenû, vonû dinya di yonê zê mi zuron bikerû, çin û.

Hevalî yi zaf pê dejênî, vonî:

– Him zuron kenû him zî qurretî kenû!

Yovin (yewbînî) ra vonî:

– Ma se ki ma zorî yi berî?

Persenî, persenî, yo zurkerek vînenî; adrêsê yi genî. Hevalî xwi ra vonî:

– Ma Sûrîye di zurkerêk dîwû, zuron di ti (to) jêhatî-yerî yo. Vonû:

– De adrêsê yi bidên mi, ez şîyerî bivînî.

Adrêse yi genû, şinû key mêrikî ca kenû, donû ber re.
Qijêko new-des serri berî kenû a. Zurker c' a persênû, vonû:

– In key filon merdumî yo?

Lajêk vonû:

– Belê xalo. Ez lajî yi wa, kerem ker bî zeri.

Vonû:

– Bavî ti itîya wo?

Lajêk vonû:

– Nîye (nê). Asîmon dirrîyo, bavî mi şû (şîyo) biderzû.

Zurker vonû:

– Xatirî ti.

Û a lehza tepîya gêrenû a. Hevalî yi c' a persênî vonî:

– Ti se kerd, ti zurkero meşhur dî?

Vonû:

– Qet mepersên!

Meselê lajêkî ci rê qisê kenû û vonû:

– Lajek hina vi, êdî bavî sênîn û!

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

HEVAL

Yo kird û yo tirk ina dinya di timi donî pîyero. Mela-
ketî gerrê yin kenî. Homa vonû:

– Ger şima yin re memnun nî, ruhî yin wir dîni zî bi-
gerên, berzên cenet.

Melaketî wir dîni pîya erzên cenet. Inî wir dî uja di zî
pînîkenî.

Melaketî rênê şinî cey Homê. Vonî:

– In wir dî cenet di zî pînîkenî.

Homa vonû:

- Ina dor wir dîn berzên cehelme (cehenem).

Melaketî wir dîn erzênî cehelme. Inî uja di zî rehet nî-vindênî, donî pîyero. Melaketî rênê şinî cey Homê, vonî:

- Inî uja di zî donî pîyero.

Homa vonû:

- Ina dor bîyarên cey mi. Wir dîni bênî cey Homê. Di zevonî verî berî di vindênî. Vêrnî tirk şinû zeri, kird tever re monenû. Zevonî onîyenî te re, tirk zonîyon ser vindenû, vonû:

- Mi xeta kerda, ti mi efû biker, ti gird î.

Tirk senî şinû zeri, a lehza yeno tever.

Ina dor kird şinû zeri. Vindenî, vindenî, kird nivêjî-yenû. Saetêk barcîyon (badê) yenû tever. Sîne xwi vindar-nenû, qurri-qurri yenû.

Zevonî mereq kenî, çira tirk o qeyde omi tever, kird in qeyde? Şinî zeri, qaşû ka wazênî vaji "Homa, mesela çita wa?"

Şinî vonî:

- Homa, ...

Homa vonû:

- Uja di vinderên! Mevajên Homa, vajên heval!

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

ÇENÊ YI LEQÊN

Dewêki di dewijî yenî pîser, şinî sîyê arî c' a (ci ra) vejî bîyarî. Şinî sîyê arî c' a vejenî. Sîy zaf gird a. Vonî:

- Ma çi qeydi benî?

Yin re yo merdum vonû:

- Vinderên, ez sarê xwi kena qulê sîyi re, wa sîyi lêr nîyevo!

Sarê xwi kenû qulê sîyi re. Senî dewijî sîyi lêr kenî,

sarê mîyerikî c' a kuwenû. Ser yenî pîser, vonî:
– Aceva sarê inî merdumî pavi yon panîvi?
Se kê nîkên qêdek ra qerar nîdonî, vonî:
– Ma şî cinê mîyerikî re persî, ika ya zona.
Şinî cinê mîyerikî re persenî vonî:
– Sarê mîyerdê ti pavi, panîvi?
Cînek vona:
– Wilê ez nîzona sarê yi pavi, panîvi la ez zona wexta
non werdên çenê yi leqên.

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

MELA

Yo dewij dur ra vînenî îmomi kuwenû awî. Dewij
onenû imomi xeniqayîş d' o, şinû vonû:
– Destî xwî derg ki, ez ti bixelesni!
Îmomi destî xwî nîdonû. Qarşî di bonî yo feqî estû.
Dewij feqî ra persenû vonû:
– Inî kom û?
Vonû:
– Îmom û.
Dewij rênê vonû:
– Ez qê xelesnayîşî ti xevitîyena, destî xwî bidî mi!
Îmom nîdonû.
Feqî vonû:
– Xalo, ti bî vaji “Îmom, destî xwî bidî mi”, ez vona
“Destî mi biger”. Destî mi genû çinkû mela wo, musayê
guretişî yo, ê dayîşî nîyo.

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

KALIKÎ MI VATÊN

Di hevalî benî. Key yine zaf feqîr î. Rojêk piya şinî bajar, verî dikonêkê re vîyerênî ra, dikoncî helaw rueşenû muştêriyon. Hevalon ra yo hevalî xwi re vonû:

– Ina helaw zaf şîrin a.

Hevalo bîni vonû:

– Ti werda?

In vonû:

– Mi nêwerda.

Hevalî yi vonû:

– Ti ça ra zonî şîrin a?

Vonû:

– Kalikî mi vatên mi yoyî (yewî) dest di dîya, zafi şîrin a.

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

LÎ MI RA NÎVÎN

Yo merdum cemeati di vonû:

– Ez şîya kû (ko) ra gêrawa.

Cemeat te ra persenû vonû:

– Kû ra çi bî?

Vonû:

– Ez raştî yo kefkariyê omîya, hot birî pes bin di kerdîv (kerdibîy) mexel, himo (hîna) cê birrênê bi.

Cemeat ve nîkenû. Cemeat ra yo merdum vonû:

– Ez êri şîya bajar, mi zî yo hîkmetêk dî. Hot tenon yo lî (lên) viraştên, hindi girdi bi her yoyî kueşeki di kuwên, vengî yoyî nîşin ê bînî.

Cemeat ra ço (yew) ve nîkenû. Wayerî kefkarik vonû:
– Ti (to) zurêka gird kerdî. Çi rê (rey) hindêk gird lî
benû?

Wayerî lî gêrenû a, wayerî kefkarik a vonû:

– Gelo lî mi ra nivîn (nêbînî) ti aya kefkarikê xwi ça di
potên?

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

DADÊ MI MERDA

Yo dewij eskeron a zafî tersenû. Eskerî yenî mîyonî
dewî, dewij vînenû û xwi nimnenû; kuwenû binî pîzê herî.

Eskerî şinî ku yo hun û (hanî yo) binî pîzê herî di wo.
Bênî çoti, te ra persenî vonî:

– Ti çi kotî binî herî? Ti itîya di se kenî?

Dewij vonû:

– Ez kurîkê (kurrîyê) ina her a.

Eskerî onîyênî her nêr o, vonî:

– Çi rê (rey) caşîkî herî nêrî benû?

Dewij vonû:

– Dadê (maya) mi merda. Mi xwi eşt bextî ina herî.

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

WA VENG NÎŞERO KIÇÎ

Lajî yo merdumî benû nêweş, cînê xwi ra vonû:

– Rîyê Home lajî ma weşi bû, ez gê (gayê) surî kena
qirbon.

Laj benû weş. Cînî mîyerdê xwi ra vona:

– Mîyerik, bonî lajî ma bû weş, gê surî bîya sari (sere) bibirn.

Di-hirê rê (rey) vona, mîyerde benû kerr, ve (veng) nî-kenû. Cînek rênê vona, mîyerik onênû xwi cîne xwi ra nî-xelesnenû, şînû verî guesî cînek, vonû:

– Wa veng nîşero kiçî (kesî), ma wu (o) xapit!

Arêkerdoxe: Aysena Kurdî

RIŞWET

Rojê yew kurd, yew laz û yew kayserîyij pîya yew we-sayîte de yê. Yew kamyone raya qarşî ra verba nînan êna. Xo nêxelesnena ra, verdana bi wesayîta nînan. Çiyê nê-beno qamyone labelê nê hirê heme jî mirenê.

Beno şîn û şîwan. Nas û dostî, qewm û cîranî û wayîrê cenazan benê top. Pêro pîya şonê gorristan. Cenazan defn kenê. Wazenê yagêrê (yacêrê), xaftela mezela lazî hejîna. Beno hay-bîroyê mîletî. Tayê vazdanê. Laz mîyanê mezele ra vejîno, xo wele (herre) ra pak keno, vano:

– Willayî ez nêmerda, ez weş a; hela bêrê tîya!

Mîlet qayît beno (ewnêno) ke rasta laz nêmerdo, gê-renê (cêrenê) ra ênê; vanê:

– Hela vaje. Ti senî reyna peyser ameya?

Laz vano:

– Qet pers mekerê. O het de jî her çî bi rişwet o. Mi panc hezar dolarî day, ez gureta peyser ruşna.

Mîlet pers keno vano:

– Ma ti a mevaje, o kurd se bî, o kayserîyij se bî?

Laz vano:

– Willayî ez ke ameya, ê kayserîyijî hîna (hona) baza-rîne kerdê. Înan panc hezar dolarî waştê, ê vatê çar hezar

dolarî. Wexto ke ez ameya bazariye dewam kerdênê. La-belê ê kurdî qet pers mekerê. Ne xo şanîtê bazartînê ver ne jî çiyê vatê. Çiyo ke vatê no bî:

– Ez peran-meran nêdana! Şorê dewlete ra bigîrê (bicêrê), wa dewletê bido şima.

Arêkerdox: Akman Gedîk

BUNDA SÛÇ Û GUNA MI ÇÎ YE?

Na mesela hetê Gimgimî de bîya. Zimistanî pûk beno, ting û tarî beno, çim çimî nêvînenno, kes nêşikîno ke vecîyo tever. Va loda ju mordemî ra çend girzeyanê vaşî keno ci ra beno. Uja nêzdî de ju gome beno. Va nê girzeyanê vaşî beno hetanî çêverê (keyberê, berê) gomeyî. Beno şodir (şefaç, nimajî), cîran -wayirê gomeyî- wurzeno ra ke verê çêverê gomeyî de çend girzeyî vaş esto. Weşê dê ra şono, vaşî cêno (gêno) zerre. Wayirê vaşî şono diyarê lode, qayt keno (ewnîyêno) ke çend girzeyê vaşî kêmi yê. Nata pers keno, bota pers keno, millet vano filankesî berdo. Şono ci ra pers keno, mêrik vano “Vaş to mi nêgureto”.

Naye ser ra wayirê vaşî urzeno ra şono qeza, qereqol de gerre keno. Roja mahkema êna. Mordemo ke vaş gureto vecîno huzirê hakimî. Hakim -bi tirkî- ci ra pers keno:

– Lacê mi, cîranê to to ra gerrecî yo. To loda cîranê xo ra çend girzeyê vaşî tiritê. Şarî dîyo, ti se vana (vanî)?

Mordemo ke vaş gureto vano:

– Wullahî Hakim Beg, mi ne gureto ne jî tiritito.

Hakim reyna -bi tirkî- pers keno:

– Se (senî) beno, şahadê mêrikî estê? Mêrik vano:

- Hakim Beg, qurban olam tîpîye, surdî getîrdî qa-pîye, ben de aldım içeriye, bunda sûç û guna mi çi ye?

Mêrik ke nîya vano, huyenê pêşkarê her kesî bena û hakim vano:

- To berat kerd.

Arêkerdox: Akman Gedik

NAN Û DO

Aliyo Verg lajekêde destderg o. Çi dizdîya ke bibo her kes zaneno ke karê ey o. Dizdîya ey fek bi fek qisey bena. Zimistanan verê lojînan de qalê ey beno. Aliyo Verg çitur yew lajek o? Qijkekîye de maya ey merda, sêwî mendo. Pîyê xo yew cinîke dîya û zevicîyayo. Damêrrî xeyr bi Alî nêkena. Eke rojê mird o, hîrê-çar rojî zî vêşan o. Dizdîye museno. Firsend ke vînenno, çi bêro (bihero) verê çîman tîreno. Keye ra, cîranan ra, êle û qewmî ra; çi ke bivîno... Aliyo Verg nameyê xo na xuya xo ra gêno. Dizdîya ey bîya verg, ey rê bîya name.

Alî şîwaneyê dewe yo. Mî û bizanê dewe rê şîwanîye keno. Lêlê şodirî ra keye ra vejîyêno, lêlê şanî de heno (yeno). Damêrrî nanê oncîlî ra ber (teber) teba nêdana ey. Wexto ke cayê ra çiyê tirit, nanê oncîlî rê keno qatix (pêwer), vêşaniya xo dev keno, bi keyf û eşq roje qedênenno.

Timûtîm nanê oncîlî, êdî Aliyê Vergî eciz keno. O zî şodir rew ra hişyar beno, çi ke vînenno tîreno, qatixê xo temîn keno. Damêrrî dizdîya ey zanena. A zî her çî darena we.

Rojê, pîyê Alî yew hostayî ano ke kenarê banî de înan rê çend metreyî dês bivirazero. Adet o; lazim o ke çîyo rindtirîn bêro sifreyê hostayî. Şan ra seba hostayî tenê goşt

pojnenê, tenê serşîr (xavik) darenê we.

Hosta heta peroj xebitîno, wextê perojîye de karî paydos keno. Piyê Aliyê Vergî veng dano:

– Erê cinîke, sifreyî amade bike, ma yo henê.

Cinîke şona sifrî vekena; raver nan ana, badê zî şona ke goşt û serşîrî bîyaro. Şona ke ne goşt o ne zî serşîr o. Mêrdeyê xo ra vana:

– Ero mêro, Alî hemû çî tiritito; ma yo desttal ê.

Piyê Aliyê Vergî hende qahrîno ke çimê ey benê sûr û tarî. “Nê ero Alî, ti şan de hena keye, o wext ez zaneno ez çî qeda û bela to rê ano”, vano xo bi xo. Cinîya xo ra zî pers keno:

– Erê cinîke, ma hostayî rê çî bîyarê?

– Mêro, ma dest de teba çin o. Ez şerm kena ke şêra cîranan ra çiyê biwazer. Teba nêbeno, ma hostayî rê nan û do bîyarê, vana cinîke.

Hosta heno sifreyî ser ke tenya nan û do yê, riyê xo keno tırş, çareyê xo qermiçneno. Piyê Alî nê wezîyetî vî-neno, nêzano ke çî vajero feqet lazim o ke di-hîrê kelîmeyî bêrê vatiş. Zor dano xo û vano:

– Ero bira, ma to rê goşt pojnabî, serşîr girdbî (gîrewtbi) feqet Aliyê Vergî her di zî tiritê. Destê ma de nan û do yî ra ber teba çin o, qusur de memane qedayê to bigêr.

Seyr kenê ke mirûzê hostayî tırş o, çareyê ey onca qermiçîyayî yo. Piyê Aliyê Vergî hebê mujil keno, çiyêde bîn vano:

– Bira, Aliyê Vergî goşt û serşîr tiritê feqet nan û do her dîyan ra weştir ê. Winî (hina) niyo?

Hosta na defa zaftir qahrîno, vano:

– Nê ero ez di ... Aliyê Vergî ... Madem ke nan û do weştir o, Aliyo Verg çira şîyo goşt û nan tiritito?

Arêkerdox: Velî Şahîn

HERF HERFTİR, URF URFTİR

Serre 1966 a. Almanya Tırkiya ra paleyan (xebatkar) wazena. Tabî kerdo kifş ke kamo ke êno Almanya ganî (gereke) herfan nas bikero; hem biwano hem bini-visno, nêweşiya ey kî (zî) mebone. Yanî peyayanê (piyayanê) saxleman wazena.

Dewijane Gingimî (Vartoyî) ra peyayê seba Almanya xo dano nusnayîne (nivisnayîne). Eke dora xo êna venga ci danê, şono kuno îmtihan. Doktor muayene keno, vano "Ti saxlem a", ruşneno cayêde bîn. Uca ganî hem herfan nas bikero hem kî biwano. Tayê beno heyecanlı, sira xo êna, kuno zere.

Tabî memurê devlete estê, ê îmtihan kenê. Ci ra pers kenê.

- Adın ne?

- Silêman

- Harfleri tanıyor musun?

- Evet.

Yew (ju) herfe musnenê ci, vanê:

- Bu hangi harftir?

- A herfî.

Herfêda bîne musnenê ci, vanê:

- Bu hangi harftir?

Nas nikeno, name kî nivano. Defêna pers kenê:

- Okuyabiliyor musun?

Qayît keno ke bin ra nivejîno, gêreno (cêreno) re memuran ser, vano:

- Memur Beg, ben de dedi ki hele nedir! Herf herftir, urf urftir. Sankê zor bir iştir?

Tabî naye ser ra memurî huyenê (hunê), qayît kenê ke Ap Silêman xitimîyo, vanê ke:

- Amca seni gönderirdik ama Ankara'da bir imtihan daha yapacaklar, boşuna parayı yollarda harcamanı istemiyoruz.

Yanî qesa Ap Silêmanî “Herf herftur, urf urftur” ey ni-
zelesnena ra.

Arêkerdox: Alî Kizilgedîk

BI ENO RÎYO SÎYA

Banêkê Mela Elî diqat o. Qatê cêrî cayê qut-mutê
înan, cayê nan û werdpewtişî yo. Şanan zî kergê înan yenê
uca de lîs benê.

Yew luye (luwî) şewêk yena kewena keyeyê înan û ker-
gêka înan bena. Nê durumî Melayî ra vanê, we zî vano
“temam”.

Şewêka bîne Mela peyê berî de xo netirreno (nedir-
neno), uca de nobete gêno. Mîyanê şewe de ewnîyeno, e,
luye amî û kewte zere. Senî luye kewena zere, hema Mela
aye dima ber nano pa (padano) û zope (sope) gêno. Se-
medo ke zere roşn bibo, tîfike de zî adir keno we. Zereyê
salone de keweno aye (ya) dima û aye çarneno. Ê bi zope-
yan erzeno aye (ci), erzeno aye. Luye nata-weta erzîyena,
kena-nêkena nêşkena xo xelas bikero. Semedo ke tarî de
cayê aye zî bellî bibo, Mela zengilêkê kavirî keno milê aye.
Zereyê salone de a û Mela yewbinî çarnenê.

Luye ewnîyena çare çin o, çil dana pixêrî û lojine ra
vejîyena dîyar (cor).

Mela keweno dima. Hetanî ke reseno serê banî, luye
banî ser ra xo erzena war û remena.

Ê zimistan o, vewre kewta; hewa pak o, her ca sipî
bîyo. Mela leweyê banî ser ra ewnîyeno ke luye bîya sîya
sey komirî û vewre ser o remena.

Gama (gava) ke remena zî zengilê milê aye veng ve-
jeno. Mela aye dima vano:

– De şo! Wile bi nê rîyê sıyayî, çew to ra bawer nêkeno û bi ê zengilî zî çew nêbeno hevalê to!

Arêkerdox: Mehmûd Nêşite

TO EZ ZAF ECIZ KERDA, YA MI TI ZAF KUWA?

Mela Elî rojêk serê banî de, veresiya tuyêre de ho kış-takewte (rakewte). Yew bizêke yena banî ser, vera-vera nêzdî Melayî bena û rî û goşanê ey alêseno. Mela hewêk (reyê) dî hewî aye (ya) qewirneno zî bizêke fek ey ra veranidana. Mela zaf aciz beno. Dest erzeno gampola xo û hurzeno xo ser, keweno (kuno) bizêke dima. Bizêke nata-weta remena zî Melayî ra nêxelisîyêna. Çil dana xo, yena hewş (hoş). Mela zî aye (ya) dima yeno hewş. Dorûverê hewşî perçînkerdî yo, mîyanê hewşî de bizêke remena, mela zî bi gampole ho dima. Rey-rey ke Mela reseno aye (ci), dano piro, bizêke vana “beee!” O wext o vano:

– Beee la, gama ke to ez aciz kerdê to ga (ka) bivatê beee!

Bizêke şîna-yena, Melayî ra nêxelisîyêna. Semedo ke darê bexçî aw dê, bine perçîni de qulikêka qijkek verdê. Bizêke sereyê xo şana a qulike ke biremo. Sereyê aye derbas beno, govdeyê aye hewş de maneno. Ne eşkena şo (şêra) aver, ne zî eşkena bîyo (bêra) naver. Mela Elî fineno pa, a (ya) zî qarrena. Çend hebî sopan dima ro pey yew game erzeno, gampola xo dano erd ra û vano:

– De vaje, to ez zaf eciz kerda ya mi ti zaf kuwa?” (*)

Arêkerdox: Mehmûd Nêşite

(*) Mi nê di meseleyî Mela Elîyê Pêçarijî ra eşnawîf. Pêçar dewêka Licê ya.

HUSO DERDEWER

Yew dewe de bi nameyê Husênî yew mêrdek estbi. Husên zî sey dewijanê xo wayîrê keyeyî, kar û gureyî bi. Sey heme dewijan, o zî dosere ra werîştêne, dest bi kar û gureyê xo kerdêne. Şan de zî şîné keyeyê xo, Homayî çî kerdibi qîsmet, niştêne ro eke qirrika ey ra bişiyêne war, werdêne û dima zî eke hewnê ey biamêne raqelebîyêne, ra-kewtêne.

Mi va “eke qirrika ey ra bişiyêne war... û dima zî eke hewnê ey biamêne”. Labelê hema-hema her şan ne werd qirrika ey ra şîne war û ne zî hewn kewtêne ey çim. Çunke Hus timûtim derdnak û lomedar bi.

Eke yew roje gureyêkê Husî sey zerrîya ey nêşînê sere, a roje o sews bîne: Lewê ey bîne derg, mirûzê ey bîne tîrş û seke heridîyaye bo, xo merdiman ra dûrî dayne, şîne yew kunc de xo antêne pêser.

Semedê xo tena wina nêbi. Gureyê dewijêkê ey zî çewt bişiyêne reyna Hus kewtêne ver û werdiş û şimitîşî ra bîne. A roje ne huýêne ne bermêne, wina mirûzîyaye-mirûzîyaye sey xîntan şîne-ameyne.

Na dinyaya şîrine de çend ke hedîseyê başî yê ke keyfê merdimî pê yeno estê ende zî ê nebaşî yê ke merdim keweno ver û bi rojan pê xemgîn beno estê. Tayê hedîseyê şenikî estê ke baş zî bibê xirab zî bibê kes înan ra zaf keyf nêgêno yan zî zaf nêkeweno ver. Labelê Husî rê wina nêbi, tifaq pîl bibînê, şenik bibînê ey rê derdêko pîl bi.

Eke bieşnawêtêne ko ra dareya yew merdimî şikîyaya, yan cuwen de nîreyê gayê yewî şikîyayo, yan yaban ra mangayêka yewî nêweş kewta, yan meşka yewî diriyaya, Husî xo rê kerdêne derdêkê giran, kewtêne ver û ne werdêne ne şimitêne.

Xo bi xo vatêne: Haaa ha, de bêre ver mekewe! To dî desteyê dareya ey şikîya! Ko (do) feqîrê Homayî bê darey

se kero? De ko dareya şikîti bigîro bero çarşî, ko bigêro hedadan dima, ko hedadî desteyê darey darey wa nê, ko mêrdek bêro reyna hera xo espar bo, şêro daristan, hema newe ra velgê xo bibirno! De bêre ver mekewe!

Yan zî vatêne:

– Haaa ha, de bêre ver mekewe! No wext wextê şikî-yayîşê nîreyî bi?! Tay mendbi cuwenê ey biqedîyênê, nîreyê gayê ey şikîya. Ko feqîrê mi hema şêro nacarî het. Newe ra yew nîre virazo, ko hema bêro berzo milê gayê xo.... De bêre wa werd to qirrike ra şêro war ha!

– De bêre ver mekewe ha! Şîma dî, no sîreto misteqîn de meşka na feqîra Homayî dirîya. Homa aye rê bêro rehme. Ko nika bê meşke se kero? Meşke pîne zî nêbena ke meşka xo pîne bikero. Ko hema şêro nata-weta bigêro, meşkêka newa bivîno, ko bêro bihesilno û newe ra bierzto sêdare. De bê ha, de bê ver mekewe! Ez ewnîyena halê na feqîre ra, adir keweno qesebaya mi, adir!

Na rewşa Husî ra aya ke zaf dejêne û aciz bîne, bêşik cinîya ey bî. Hema yew roje zî Hus bi keyf nêamebi keye û sey merdîman cinîya xo de dîwan (suhbet) nêkerdbi. Sey merdîman têreyde nêniştbiy ro û pîya loqmeyêk nan nêwerdbi. Cinîya ey hesret bî ke a zî sey cinîyanê cîrananê xo, bi mêrdeyê xo ra ronîşo, dîwan bikero û bi zerrîya weşe loqmeyêk nan biwero.

Rojêke seni beno Hus bêderd yeno keye. Sey her roje bêkeyf nîyo. Riyê ey huyeno. Mirûzin nîyo. Persê cinîya xo keno. Bikeyf şîno axur, îş û karê xo keno.

Na rewşe rê keyfê cinîya ey zî yeno. Cinîke vana:

– Husên, ewro keyfê to ho ca de. Ez belxurêk virazî, ma a kerga sîyaye zî sere bibirnê û bierzê belxurî ser, ma pîya ronîşê, bi zerrîya xo biwerê.

Na pêşnîyaze weşê Husî şîna. O zî ke qebul keno, cinîke hema lezeleze kerga sîyaye qefilnena, dana ey. Hus hetanî ke kerge sere birneno cinîke zî belxurî nana ser.

Şan beno, cinîke goştê kerga surkerdî, lengeriyêke belxur û uskurayêke zî doyê meşke ronana, her di nişenê ro, bi koçikan feletênê ser.

Hema koçika diyîne yan dê piro yan nêdê piro, teber ra vengê qelebalixêke eşnawiyeno. Cinîke werzena şina teber ke biewnîyo hela no çî qelebalix o. Ber ra kewena teber, qederêk ra pey agêrena yena zere. Gama ke cinîke yena Hus perseno vano:

– Cinîke, se bîyo, o çî qelebalix o?

Cinîke vana:

– Fek ci ra verade, çîke nîyo. A hera cîranê ma zaya, ci rê ceşşêko bêboçe bîyo. Şar ser o ameyo pêser, bîyo qelebalixê înan.

Hus ke na xebere eşnaweno, hema koçika xo gêno û şeçêneno sifrî ser. Vano:

– De bêre ha, de bêre nan biwere! Nika ko wayîrê a here xo rê se kero? O ceşş ko bibo herêko pîl. Ko o wayîrê ci, arişê xo bar biko bero arê. Eke rayîr ra o hero bêboçe erd gina, rokewt, o feqîrê Homayî ko çayê (kamçayê) herî bigîro werezno? De vaje! Ko çayê herî bigîro werezno?

Arêkerdox: Mehmûd Nêşite

NAMÊ MI FERZ O

Wextî verî de dewanî Palî ra yew dew de yew axa û yew zî xizmetkarî ey benî. Axa yew merdimo zaf desttepîşte bîyo. Ney ra, xizmetkar axayî xo ra lomey kenû. Yew mudeto derg keyeyî axayî de goşt nipêşenû.

Xizmetkar dua kenû, vûnû: “Homa bikerû nîzdî ra yew axa yan zî yew şêx bîyerû bibû meymanî axayî, belkî o wext axa yew dewar sarebibîrnû, ez zî xo rî goşt borî.”

Beyntare ra yewna mudeto derg vîyerenno. Rojêk yew

şêx benû meymanî axayî. Axa yew kavir (beran) sarebir-nenû. Cinîyê xizmetkarî goştî kavirî pojena. Wextî şûmî, goştî kavirî nona serî yew sînî ya û bena şêxî ver de nona ro. Şêx, qolanî îşligî xo ûncenû dîyar û şinû goştî kavirî ser, dest pêkenû wenû. Xizmetkar, peyî berî de vîndenû û temaşê şêxî kenû. Şêx goştî kavirî wenû. Binêk goşt mōnenû. Xizmetkar dua kenû, vûnû: "Homa bikerû ti nieşki piyore goştî borî! Ti borî, îşalah to qirrik de mûno!"

Şêx binêk aresenû, reyna şinû goştî ser. Vûnû: "Loqma peyen werdiş sunet û." Dima zor dînû xo û loqma peyen zî benû xo fek, sêr tepsî de bê estan teway niverdenû. Dima xizmetkar sofreyî dînû arye benû zere. Onîyenû bê estan teway nimendû.

Axa veng danû xizmetkarî xo, vûnû: "Şuwe awk û legen bîya, wa efendî destanî xo bişo!"

Xizmetkar awk û legen anû, awk keno şêxî dest ri. O destan û fêk xo şuwenû.

Şêx ewnîyenû xizmetkarî ra labelê çimî xizmetkarî tadaye yî. O hêrsbîyaye yo û qeldapey (tewşkanî) ewnîyenû şêxî ra. Dîqetî şêxî ûncenû û xizmetkarî ra pers kenû, vûnû:

– Biko, namê to çina wo?

Xizmetkar vûnû:

– Namê mi ferz û.

Şêx vûnû:

– Hella hella!.. No qayde name ez ha newe eşnawena!

Xizmetkar ca de vûnû:

– Hi... Ez vajî namê mi sunet o ti mi zî borî!

Şêx fehm kenû ke çimî xizmetkarî goşt de mendû. Geyrenû a axayî ra vûnû:

– Axa, çimî xizmetkarî mi de mendû. Qey (qandê) Homayî ti yew dîk sarebibirnî bidî xizmetkarî xo. Nîyû nê, marî ey emşo yenî mi ser û mi wenî.

Arêkerdax: Îrfan Kaya

JU DOLIMA BÎNE

Rojê ju cînîke û mêrdê xo danê pêra. Namê mêrikî Musa wo. Werte ra di rojî vêrenê, nê hona kî nêamê werê. Domanî maya xo ra vanê

– Dayê, ma rê xaşile poje!

Cînîke kî wurzena ra xaşile pojena; sifre nana ro, venga Musayî dana. Ap Musayî ra qe veng nêvejîno. Cînîke hîrê-çar reyî veng dana, Ap Musa qe xo nêlewneno. A waxt de meymanî danê çêverî ra. Cînîke çêverî kena ya, meymanî kunê zere. Jumîn ra hal-heket pers kenê. Çimê meymanan se [senî] gineno xaşile ra, hema nişenê ro. Tayê wenê, meymano ju cêreno Ap Musayî ra vano:

– Apo, ti qey nêna nêwena?

Ap Musa vano:

– Na çêna kutikî ju dolima bîne bivatêne mi werdêne!

Arêkerdox: Mutlu Firat

NE FÎL O NE GERGEDAN O!

Di sêwregijî wexto ke çarşî de gêrayî, verê yew dikan-darê sewzîrotoxî de vindertî. Yew balcana zaf girde musnaya (nawita) û yewbinî ra persayî:

– No çiçi yo?

Yewî vato:

– La no fil o.

Ê binî vato:

– Nê lo, gergedan o!

Îddîaya “fil o”, “gergedan o”yî ser o mîyanê înan de munaqeşe vejîyaya. Seba helkerdişê meseleyî şîy muxtarî

het. Muxtar ameyo ewnîyayo (nîyadayo) û vato ke:

– No ne fil o, ne gergedan o; gilgil werdo bi pey [ey]
merdo (*).

Arêkerdox: Abbas Îzol

KERR, KOR Û RUT

Vanî merdimêkê kerr û yewo kor û yewo rut rayîr ra şîyênê. Dima resay cayêkê xewle. Nara ê merdimê kerrî va:

– Birayêno, bi sereyê şîma, veng yeno.

Ê korî va:

– Ha o yo!

Ê rutî va:

– Lawo vazdîn, ê dizdî do bêrîn cilanê (kincanê) ma ma ra bigîrîn!

Û her yew hetêk a şî. (*)

Arêkerdox: Celadet Alî Bedirxan

Kurmanckî ra çarnayox: Malmîsanij

(*) Na fiqra, 06.04.1963 de kovara "Keko"yî de (Anqara de), nême kirmanckî nême tirkî vejîyabî. Mi qismê tirkî tada kirmanckî ser. (M. M.)

(*) Kurmanckîya na fiqra, yew defterê Celadet Alî Bedirxanî de (r. 104) nuştabî. Nuştayê ey ra fam beno ke Celadetî bi destê xo na fiqra nušta. (Malmîsanij)

ŞUŞEYÊK ŞERAB!

Yew beктаşî yew roje zereyê camî meraq keno û şino camî. Uca rastê yew sofîyê huşkî yeno. Sofî bi wecdêko xorîn (kûr) dua keno vano:

– Homayê (Heqê) mi, ti cenetê e'la, cenetê firdews, cenetê me'wa, cenetê 'edn, cenetê mu'ella, cenetê ne'im, cenetê beyza, cenetê xuld, cenetê deyyan û cenetê ridwanî bikî nesîbê mi!

Ti mi bikî mezherê şefaetê pêxamberê ma! Ti bawerî (îman) bikî nesîbê mi!

Hema (hîna) duayê sofî nêqedîyayê, na rey beктаşî dest bi dua keno vano:

– Homayê mi, kotî (ça, kure) ra beno wa bibo ti emşo şuşeyêk (yew şuşe) şerabî bikî qismetê mi!

Sofî ke naye eşnaweno (hesneno) hêrs beno, vano:

– Lawo ti senî (çitur) merdim î ke ti Homayî ra şerab wazenî?

Bektaşî bê ke hêrs bibo, bi vengêko nerm cewab dano:

– Merdimî de çi kêmî yo yan zî çi çin o, ê çi Homayî ra wazeno. Yê (ey) to bawerîya to (îmanê to) kêmî ya, aye ra ti homayî ra bawerî wazenî. Yê mi, elhemdûlillah bawerîya mi tamam a la şerabê mi nêmendo, aye ra ez zî xo rê ey ra şerab wazena. To rê zerarê mi çin o, ti çirê hêrs benî?

EZ CARAN ŞINA UCA?

Rojêk deveyêk rayîrê xo şaş keno, şino dekeweno zereyê camîyêk. Cematê camî hema rameno devî ser, bi ço-

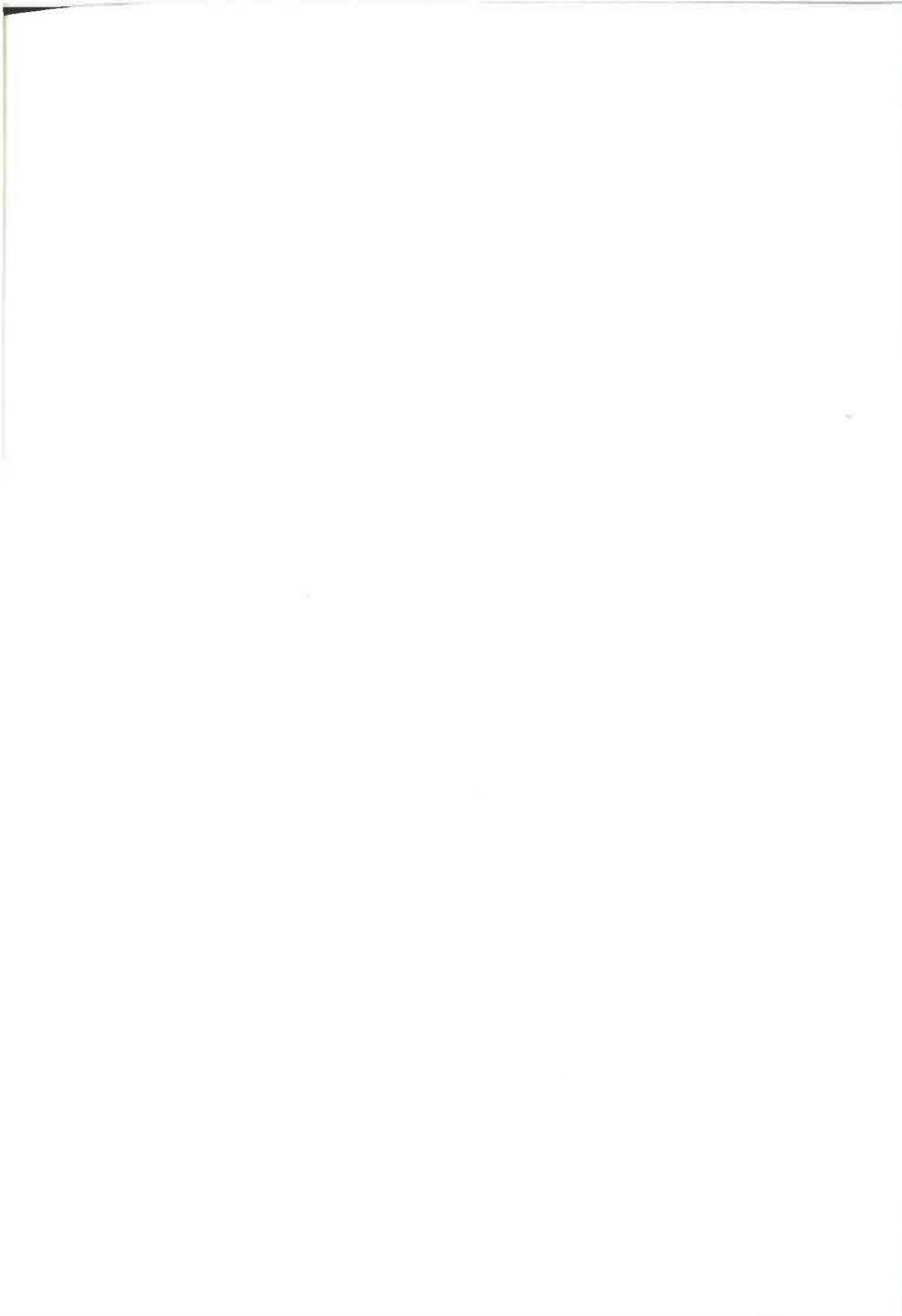
ganan û çuyan (çuweyan) dano piro, ey teber keno.

A game beктаşiyêk uca ra vêreno, na rewşe (nê halî) vînenî, hema destanê xo berz keno, deveyî ra vano:

- Lo bimbarek (mubarek), camî de çi karê to esto?
Mi ra biewnî (mi de nîyade), ez caran (qet) şina uca?

TI MÊRDE KENA? ÇEKÊ KİMYAYÎ
 TI BI PEREYANÊ ZAFAN SE KENÎ? GEWEZE
 EZ ZÎ LEZBÎYEN A FILÎT Û DEMÎREL ALÎ-QARŞÎ
 ALO EKE CÎRANÎ WINA ÎDARE KENÊ
 CULIXA MI KÎ GOŞ NANA SER! MEKTUBÎ
 WÎ AME! EZ BEHSÊ EGÎTÊ TO KENA
 EZ NIWENA! EZ ZÎ NIZANA TI ZAF BERMAYA?
 MI YEW KÎŞT! ŞERTÊ MISILMANIYE
 ŞEY TAN VANO "PÎRÎ BERZE ZOPEYAN VER" MIN VA "MAST"
 QULA NÎRÎ RA XIZIRÊ PIRDÊ SURÎ TI MERDA YA?
 QEY MERD? XORTO ŞOREŞGER
 SEN KEÇÎ OLSAN! PÎ Û LAJ DE INA RAY TI ŞUE PÊNÎ
 KURRÎ Û HER TI KE ASMÊNÊ HOTÎNE RA WA
 MI TO RÊ HEWNÊ DÎYO EZRAÎL, AMERÎKAN, TIRK Û KURD
 BUNDA SÛÇ Û GUNA MI ÇÎ YE? QIJIKE Û LUYE
 YA XIZIR, YA MIHEMED, YA ALÎ! TIRKÎYA MIN KE MEBÎYÊNÊ
 PÎR Û TALIBA BIAQILE ROJEYÊ ÎMAMAN
 XORTO DILAWER NAN Û DO TANSÎYON
 ÇAY! RAYDAYÎŞ MUZE Û DİYARBEKIRIJÎ
 ŞÊXO ZURKER DİYARBEKIRIJO XAS KERR, KOR Û RUT
 ÎLMÊ SİYASETÎ TIRBA ŞÊXÎ BEHSÊ HERÎ
 ŞUŞEYÊK ŞERAB! EZ CARAN ŞINA UCA?
 NAMÊ MI FERZ O NE FÎL O NE GERGEDAN O!
 MELA NESREDDÎN Û ZİYAFET HEVAL

6.00

ISBN 975627827-7

9 789756 278277